

NOTULEN

ALGEMENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS 2018 AEGON N.V.

18 mei 2018

Den Haag, Aegonplein 50

NOTULEN van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) van Aegon N.V. ('Aegon' of 'de Vennootschap'), statutair gevestigd te 's-Gravenhage, gehouden op 18 mei 2018 om 10.00 uur (CEST) op het hoofdkantoor van Aegon, Aegonplein 50 te 's-Gravenhage.

Agenda:	pagina
1. Opening	1
2. Bedrijfsoverzicht 2017	3
3. Jaarverslag en jaarrekening 2017	7
3.1. Verslagen van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen over 2017	7
3.2. Remuneratierapport 2017	18
3.3. Invoering Corporate Governance Code 2016	20
3.4. Jaarrekening 2017 en verslag van de externe accountant	21
3.5. Vaststelling van de jaarrekening 2017	25
3.6. Goedkeuring van het slotdividend over 2017	25
4. Kwijting	26
4.1. Verlenen van kwijting aan de leden van de Raad van Bestuur voor de uitoefening van hun taak in 2017	26
4.2. Verlenen van kwijting aan de leden van de Raad van Commissarissen voor de uitoefening van hun taak in 2017	26
5. Samenstelling van de Raad van Commissarissen	26
5.1. Herbenoeming van Corien M. Wortmann-Kool	26
5.2. Herbenoeming van Robert W. Dineen	27
6. Machtiging van de Raad van Bestuur tot uitgifte van aandelen ter vervanging van Solvency II 'grandfathered' effecten	27
7. Uitgifte en verkrijging van aandelen	28
7.1. Machtiging van de Raad van Bestuur tot uitgifte van gewone aandelen	28
7.2. Machtiging van de Raad van Bestuur tot beperking of uitsluiting van voorkeursrechten bij de uitgifte van gewone aandelen	29
7.3. Machtiging van de Raad van Bestuur tot uitgifte van gewone aandelen in het kader van incentiveplannen	29
7.4. Machtiging van de Raad van Bestuur tot verkrijging van eigen aandelen	30
8. Wat verder ter tafel komt	30
9. Sluiting	31

1. Opening

De *Voorzitter* opent de vergadering en heet de aandeelhouders en de overige aanwezigen welkom. De vergadering wordt gehouden in het Engels, maar het is mogelijk om vragen te stellen in het Nederlands. Voor simultaanvertalingen (Engels-Nederlands en Nederlands-Engels) is gezorgd. De stemming over de betreffende agendapunten vindt elektronisch plaats via elektronische stemkastjes of een stem-app op het eigen apparaat van aandeelhouders. Voorafgaand aan de vergadering zijn stemkastjes, stemkaarten en een gebruiksaanwijzing voor de stem-app uitgereikt.

De *Voorzitter* stelt vast dat de volgende leden van de Raad van Commissarissen aanwezig zijn: Ben Noteboom, Bob Dineen, Ben van der Veer, Dick Verbeek, Corien Wortmann-Kool, Dona Young, Bill Connelly en Mark Ellman en hijzelf, Rob Routs. Verder zijn aanwezig Alex Wynaendts en Matt Rider, leden van de Raad van Bestuur. Beiden zitten hier naast mij. Van de Management Board zijn aanwezig Adrian Grace, Allegra van Hövell-Patrizi, Carla Mahieu, Marco Keim, Onno van Klinken en Mark Mullin. Conform de Nederlandse Corporate Governance Code zijn de accountants die de jaarrekening 2017

hebben gecontroleerd – Ruud Dekkers en Daniël van Veen van PwC – eveneens ter vergadering aanwezig.

De *Voorzitter* stelt vast dat de oproeping voor deze AVA heeft plaatsgevonden door deze op 7 april 2018 aan te kondigen op de website van Aegon. De agenda, vergezeld van de toelichting en bijlagen, is verstuurd aan alle in het aandeelhoudersregister van de vennootschap vermelde houders van aandelen. Houders van zogenaamde New York Registry Aandelen hebben bij separaat schrijven een oproeping voor de AVA inclusief agenda ontvangen. Bij de oproeping zijn de ter vergadering te behandelen onderwerpen vermeld. Daarbij is tevens aangegeven dat de agenda plus de toelichting en de bijlagen, het jaarverslag en de jaarrekening over 2017, alsook alle wettelijk vereiste aanvullende gegevens kosteloos verkrijgbaar waren op de website van Aegon, op het hoofdkantoor van Aegon in Den Haag, bij ABN AMRO Bank in Amsterdam en via de e-votingwebsite van ABN AMRO. De stukken voor de AVA hebben ter inzage gelegen vanaf de dag waarop de vergadering is bijeengeroepen en blijven ook na de vergadering beschikbaar. De vergadering is overeenkomstig Nederlands recht en conform de statuten van Aegon bijeengeroepen.

De geplaatste aandelen in het kapitaal van de vennootschap per de registratiedatum 20 april 2018 bestaan uit 2.680.670.404 (twee miljard zeshonderdtachtig miljoen zeshonderdzeventig duizend vierhonderdvier) aandelen. De geplaatste aandelen zijn als volgt verdeeld: 2.095.648.244 (twee miljard vijfnegenentig miljoen zeshonderdachtenveertig duizend, tweehonderdvierenveertig) gewone aandelen met een nominale waarde van 0,12 eurocent, waarvan 64.488.094 (vierenzestig miljoen vierhonderdachtentachtig duizend vierennegentig) aandelen niet-stemgerechtigde gewone aandelen in het eigen kapitaal zijn en 585.022.160 (vijfhonderdvijfentachtig miljoen tweeëntwintig duizend eenhonderdzestig) gewone aandelen B, met een nominale waarde van 0,12 eurocent, waarvan 15.345.680 (vijftien miljoen driehonderdvijfveertig duizend zeshonderdtachtig) aandelen niet-stemgerechtigde gewone aandelen B in het eigen kapitaal zijn. Zonder de niet-stemgerechtigde aandelen in het eigen kapitaal en de gewone aandelen B waarbij afstand is gedaan van het stemrecht, bedraagt het aantal stemgerechtigde aandelen per de registratiedatum 2.045.402.062 (twee miljard vijfveertig miljoen vierhonderdtwee duizend tweeëntwintig) aandelen.

Later tijdens de vergadering stelt de *Voorzitter* vast dat er 87 houders van gewone aandelen en gewone aandelen B ter vergadering aanwezig zijn. Samen met de aandeelhouders die op elektronische wijze en per volmacht hun stem hebben uitgebracht, vertegenwoordigen zij in totaal 1.401.876.334 stemmen. Dit is 68,54% van de 2.045.402.062 stemgerechtigde aandelen per de registratiedatum voor deze vergadering. Dit houdt in dat voor het aannemen van een besluit met een eenvoudige meerderheid 700.938.168 stemmen nodig zijn. Evenals in voorgaande jaren zijn de aandeelhouders actief aangemoedigd om te stemmen tijdens de AVA.

De conceptnotulen van de AVA van 19 mei 2017 hebben gedurende drie maanden ten kantore van Aegon in Den Haag voor commentaar ter inzage gelegen en zijn tevens op 19 augustus 2017 voor commentaar gepubliceerd op de website van Aegon. De door de *Voorzitter* en *Secretaris* ondertekende definitieve notulen zijn sinds 19 november 2017 beschikbaar.

Deze AVA wordt in het Engels genotuleerd door de *Secretaris*, mevrouw Anne-Marie Roth-Verweij. De conceptnotulen van deze AVA worden vanaf 17 augustus 2018 gedurende drie maanden voor commentaar geplaatst op de website van Aegon. De door de *Voorzitter* en *Secretaris* ondertekende definitieve notulen zullen vanaf 16 november 2018 beschikbaar zijn op aegon.com. Daarnaast wordt een niet-officiële Nederlandse vertaling daarvan beschikbaar gesteld.

2. Bedrijfsoverzicht 2017

De *Voorzitter* kondigt aan dat Alex Wynaendts, CEO van Aegon, een presentatie zal houden over de gang van zaken in 2017. Vervolgens presenteert Matt Rider, CFO van Aegon, de financiële resultaten, als onderdeel van het verslagen van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen over 2017. Na deze twee presentaties worden de aandeelhouders in de gelegenheid gesteld vragen te stellen over agendapunten 2 en 3.1. De presentatieslides maken deel uit van deze notulen en worden geplaatst op aegon.com.

De heer *Wynaendts* heet alle aanwezigen welkom en herinnert de aanwezigen eraan dat Aegon als doel heeft mensen levenslang financiële zekerheid te bieden. Het afgelopen jaar heeft Aegon wereldwijd bijna 29 miljoen klanten geholpen. Hun behoeften zijn aan snelle verandering onderhevig en alleen door mee te veranderen, kan Aegon hen blijven helpen. In zijn presentatie zal hij daarom eerst toelichten hoe de omgeving waarin Aegon opereert veranderd is, waarna hij zal ingaan op de wijze waarop de vennootschap is getransformeerd – strategisch, financieel, organisatorisch en cultureel.

Ten aanzien van de externe wereld waarin Aegon actief is, merkt hij op dat hoewel er in 2017 geen sprake was van drastische veranderingen, er vanuit financieel oogpunt wel een aantal welkome ontwikkelingen voor Aegon hebben plaatsgevonden:

- De wereldeconomie zat nog steeds in de lift. De wereldwijde groei was met 3% de hoogste sinds 2011 en in de meeste landen waarin Aegon actief is nam de groei toe.
- De financiële markten waren over het algemeen positief gestemd, met slechts beperkte schommelingen, wat voor Aegon als belegger goed nieuws is.
- Tot slot was de stijgende rente niet alleen goed nieuws voor klanten die willen sparen voor de toekomst, maar ook voor de vennootschap. Desondanks blijven de zeer lage rentarieven een bron van zorg in Europa.

Verder waren de belangwekkendste trends die de verzekeringssector beïnvloeden een voortzetting van voorgaande jaren. Wij zijn actief op streng gereguleerde terreinen waar de veranderingen elkaar in snel tempo opvolgen. Wereldpolitieke gebeurtenissen leiden tot onzekerheid en als gevolg van ontwikkelingen op digitaal gebied worden de behoeften van de klant snel anders. Bovenal worden mensen steeds ouder en blijven ze langer gezond, maar krijgen ze ook zelf meer verantwoordelijkheid voor hun eigen financiële toekomst.

De heer *Wynaendts* vervolgt dat Aegon, gezien deze achtergrond, een strategische transformatie doorvoert. Het streven van Aegon is mensen gedurende hun hele leven ondersteuning te verlenen en bescherming te bieden, door ze te helpen de opleiding van hun kinderen te bekostigen en ervoor te zorgen dat ze hun doktersrekeningen kunnen betalen en kunnen genieten van een lang en zorgeloos pensioen. Omdat onze klanten steeds meer zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen financiën, hebben zij ook steeds meer behoefte aan deskundig advies. Dit biedt Aegon een uitgelezen mogelijkheid de relatie met haar klanten te verinnigen en te verstevigen. Mensen niet alleen op bepaalde momenten maar gedurende hun hele leven ondersteuning kunnen verlenen – dat is de reden waarom wij ons bedrijfsmodel hebben gestructureerd van losse productrelaties tot levenslange klantrelaties.

Een ander speerpunt van Aegon is de ontwikkeling van meer gebruikersvriendelijke digitale platformen, producten en diensten; niet alleen voor klanten maar ook voor werkgevers en adviseurs. De insteek is simpel: zorg ervoor dat mensen contact met ons kunnen opnemen wanneer en hoe zij dat willen. Hierin wordt dan ook aanzienlijk door Aegon geïnvesteerd, met name om aan de behoefte aan verdergaande digitalisering tegemoet te komen.

Vervolgens toont de heer *Wynaendts* een presentatieslide met een voorbeeld van digitale innovaties in elk van de drie belangrijkste markten van Aegon. Zo bespreekt hij met betrekking tot Nederland de KNAB: een unieke, zeer snel groeiende online bank. Deze heeft in slechts vijf jaar tijd 175.000 klanten weten aan te trekken en scoort zeer hoog in klanttevredenheidsonderzoeken. In de Verenigde Staten wordt door Transamerica groots ingezet op digitale aanwezigheid, met een nieuwe app en een online kennis- en communityplatform, waarbij de nadruk ligt op de link tussen vermogen en gezondheid. In het Verenigd Koninkrijk, ten slotte, biedt Aegon beleggings-, spaar- en pensioenproducten aan op haar platform, dat is uitgegroeid tot het grootste in de sector.

De heer *Wynaendts* vervolgt dat de toenemende aandacht van Aegon voor digitalisering en innovatie niet beperkt blijft tot haar platformen en noemt enkele andere belangrijke ontwikkelingen in het afgelopen jaar. Zo worden er in Nederland sinds kort robots ingezet om adreswijzigingen en wijzigingen in bankrekeninggegevens van klanten te behandelen. Met deze technologie kan 95% van alle verzoeken automatisch, zonder menselijke tussenkomst, worden verwerkt, waardoor onze medewerkers meer tijd hebben voor complexere verzoeken van klanten. In de VS wordt gewerkt aan een proces waarmee de manier waarop polissen worden verstrekt volledig gaat veranderen. Het afgeven van polissen is momenteel nog een tijdrovend en arbeidsintensief proces, dat wel tot 35 dagen in beslag kan nemen. Ook voor de klanten kost dit veel tijd en moeite. Wij zijn dan ook bezig te investeren in processen waarmee de termijn verkort kan worden tot 48 à 72 uur en de afgifte volledig digitaal kan plaatsvinden, van het indienen van de aanvraag tot afgifte van de polis. Los van deze voorbeelden vindt er samenwerking plaats met branchegeenoten. Zo was Aegon in 2016 een van de vijf grondleggers van het B3i-blockchain-initiatief, dat zich bezighoudt met de ontwikkeling van de blockchaintechnologie in de verzekeringssector. Het eerste project, een gemeenschappelijk herverzekeringsplatform, zal naar verwachting tot een aanzienlijke toename van de productiviteit leiden.

De heer *Wynaendts* merkt op dat hoewel het verbeteren van de relatie met de klant de kern vormt van veel van wat wij het afgelopen jaar hebben ondernomen, de relatie met onze andere stakeholders niet uit het oog wordt verloren. Het invoeren van verantwoorde werkwijzen is niet alleen goed vanuit het oogpunt van de bedrijfsvoering, ook onze klanten en de samenleving en de aarde als geheel profiteren daarvan. Aegon heeft zich daarbij drie duidelijke doelen gesteld:

- Ten eerste streven wij ernaar onze klanten te helpen bij het verbeteren van hun welzijn en financiële zekerheid. De toekomst van onze klanten hangt af van ons vermogen om onze toezeggingen gestand te doen. Alleen al het afgelopen jaar hebben wij bijna EUR 50 miljard aan claims en uitkeringen aan onze klanten uitbetaald. Hieruit blijkt wel hoe belangrijk wij zijn voor onze klanten.
- Ten tweede zien wij het als onze verantwoordelijkheid – gezien het feit dat mensen steeds langer leven en langer gezond blijven en gezien het doel van ons bedrijf – om mensen meer bewust te maken van hun financiële zekerheid.
- Ten derde stellen we steeds meer in het werk om het milieu te beschermen en klimaatverandering tegen te gaan. Als institutionele belegger met honderden miljarden aan beheerd vermogen doen wij er alles aan om de CO₂-voetafdruk van onze portefeuilles te verminderen. Zo hebben wij in 2017 besloten niet langer te beleggen in kolenmijnen en wij hopen onze belangen in hernieuwbare energie uit te breiden. Meer recentelijk zijn wij er ook toe overgegaan onze posities in tabaksfondsen af te bouwen.

In ons rapport Verantwoord Beleggen 2017 kunt u meer lezen over onze filosofie achter deze besluiten. Van dit rapport, dat vandaag is gepubliceerd, is een exemplaar beschikbaar. Zoals u in het voorwoord kunt lezen, is Sarah Russell, CEO Asset Management, er veel aan gelegen dat wij ons meer toeleggen op verantwoord beleggen, ook vanuit de gedachte dat een beter milieu bijdraagt aan een gezonder leven. De heer *Wynaendts* is er trots op dat Aegon verantwoordelijkheid neemt bij het aanpakken van sommige van de grootste problemen waarvoor onze samenleving zich momenteel gesteld ziet, en is ervan overtuigd dat Aegon mede als gevolg daarvan aantrekkelijk is voor getalenteerde mensen.

Vervolgens bespreekt de heer *Wynaendts* het tweede deel van de transformatie van Aegon: de financiële transformatie. Het streven is geweest om Aegon om te vormen tot een sterke en financieel stabiele organisatie, met een sterke vermogenspositie, aantoonbare kwaliteit van het kapitaal en een sterke vermogensgroei.

Aegon is momenteel een totaal andere organisatie dan aan het begin van dit decennium. Voor onze financiële transformatie en het verbeterde profiel van de onderneming zijn drie belangrijke maatregelen genomen. Ten eerste hebben wij gereageerd op de veranderingen door het afstoten van EUR 5 miljard aan niet-kernactiviteiten. Daarnaast hebben wij de waarde van onze back books geoptimaliseerd, met name door de uitgaven te beperken en tegelijkertijd hebben wij de onderneming op winstgevende wijze laten groeien met 15% per jaar. Aegon is inmiddels goed voorbereid op de toekomst en bevindt zich in een uitstekende positie om de groei verder te versnellen. Hij geeft vervolgens een overzicht van de verschillende manieren waarop Aegon in het afgelopen jaar van deze groeimogelijkheden heeft geprofiteerd:

- Ten eerste zijn wij met de overname van de pensioenactiviteiten van BlackRock en de overname van Cofunds voortgegaan op de ingeslagen weg om onze activiteiten in het Verenigd Koninkrijk te herstructureren en zijn wij daar inmiddels het grootste beleggingsplatform.
- Ten tweede heeft de vermogensbeheeractiviteit van Aegon voor het zesde jaar op rij een positieve externe instroom van derden geboekt.
- Ten derde hebben wij ons Amerikaanse onderdeel geherpositioneerd. Begin 2018 hebben we aangekondigd dat de administratie van ons Life, Health & Annuities-onderdeel zal worden uitbesteed, wat ons in staat stelt 26 verschillende systemen te integreren tot één nieuw, modern systeem. Met deze maatregel, die naar verwachting besparingen van USD 70 miljoen tot uiteindelijk 100 miljoen per jaar zal opleveren, zijn ca. 10 miljoen polissen gemoeid.
- Daarnaast hebben wij onze activiteiten geoptimaliseerd door het afstoten van niet-kernactiviteiten, zoals onze run-off-activiteiten aan Wilton Re in de VS, de verkoop van UMG aan Aon in Nederland, en de recentelijk aangekondigde verkoop van Aegon Ireland aan Athora. Dit biedt ons ruimte om daar te investeren waar wij de beste groeimogelijkheden zien. Daarnaast stelt dit ons in staat onze vermogenspositie verder te verbeteren.

Een en ander heeft geleid tot aantoonbaar positieve resultaten. Om minder afhankelijk te zijn van rentetarieven en kredietmarkten hebben wij aanzienlijk geïnvesteerd in *fee-based* activiteiten. Ook dit is zeer succesvol gebleken, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het feit dat het aandeel van de *fee-based* activiteiten in de winst van Aegon sinds 2010 verdrievoudigd is, tot 45% in 2017.

De strategische keuze om ons in het Verenigd Koninkrijk te concentreren op de platform-activiteit en één vermogensbeheerorganisatie op te zetten heeft eveneens duidelijk vruchten afgeworpen. In de afgelopen zes jaar zijn de stortingen gemiddeld met 29% per jaar gestegen; alleen al in 2017 bedroeg deze groei in brutostortingen EUR 44 miljard.

De heer *Wynaendts* merkt vervolgens op hoe tevreden Aegon is met de aanzienlijke verbetering van de solvabiliteitsratio, tot 201% ultimo 2017. Tegelijkertijd is Aegon erin geslaagd de kapitaalgroei aanmerkelijk te vergroten. Hierdoor is zij in staat kapitaal te laten terugvloeien naar de aandeelhouders. Het totale dividend over 2017 bedraagt – onder voorbehoud van goedkeuring van het definitieve dividend later vanmorgen – bijna EUR 560 miljoen; het zesde achtereenvolgende jaar waarin het dividend van onze onderneming toeneemt. De heer *Wynaendts* beëindigt zijn presentatie over de financiële transformatie door stil te staan bij de belangrijkste financiële doelstellingen voor 2018. Er is in 2017 aanzienlijke vooruitgang geboekt, wat betekent dat we op koers liggen om onze doelstellingen voor 2018 te verwezenlijken. Matt Rider, CFO van Aegon, zal hier nader op ingaan.

De heer *Wynaendts* somt vervolgens een aantal hoogtepunten op van het derde onderdeel van de transformatie: de cultuuromslag. Iedereen bij Aegon kan trots zijn op hoe wij zijn veranderd. Om ons aan te passen aan en mee te veranderen met de constant veranderende behoefte van de klant en de veranderende wereld, moeten wij niet alleen veranderen *wat* we doen, maar ook *hoe* we het doen. Om die reden hebben wij een cultureel transformatieprogramma opgesteld: Future Fit. Dit programma kent vier thema's: wendbaarheid, verantwoordelijkheid, eendracht en klantgerichtheid.

Bij alles wat we doen staat het belang van de klant centraal. In de afgelopen jaren is ook de samenstelling van ons personeelsbestand veranderd, een trend die naar verwachting zal aanhouden. Enerzijds is daar de automatisering, die onvermijdelijk gevolgen heeft voor de werkgelegenheid. Anderzijds hebben we behoefte aan nieuwe vaardigheden. Dit kan op verschillende manieren worden gerealiseerd: door externe deskundigen aan te trekken, zoals gegevensanalitici en digitale marketeers, of door onze eigen medewerkers om te scholen, bijvoorbeeld via ons Center of Excellence for Digital en de Analytical Academy. Aanpassen aan een nieuwe wereld vereist ten slotte dat we anders gaan werken en ons anders organiseren. Dit kan van alles inhouden, van samenwerking met partners, uitbesteden van bepaalde taken of investeren in start-up fintech bedrijven, zoals via het Transamerica Venture Fund.

Vervolgens wordt een video getoond waarin Carla Mahieu, Global Head Human Resources, de culturele transformatie bespreekt en aangeeft hoe Aegon zich voorbereidt op de toekomst. Na de video licht de heer *Wynaendts* toe dat de transformatie – met de nieuwste digitale oplossingen en betere dienstverlening aan de klant – heeft geleid tot grotere klantentrouw. Klanttevredenheid is van enorm belang, vooral als je een levenslange relatie met de klant wilt opbouwen. Daarom bezoekt hij de klantenservice centers, waar hij onder de indruk is van de deskundigheid en professionaliteit van de collega's die daar werkzaam zijn. Ook de betrokkenheid van het personeel – een weerspiegeling van de mate waarin medewerkers gemotiveerd zijn en zich verbonden voelen met Aegon – is verbeterd. Dit is een uiterst positieve ontwikkeling, gezien de vele veranderingen die de organisatie moet ondergaan en waarvan sommige een enorme impact op het personeel kunnen hebben.

De heer *Wynaendts* bereikt het einde van zijn presentatie. Hij zegt blij te zijn met het feit dat Aegon dichter bij haar klanten is komen te staan, met hoe de vennootschap verandert, en hoe de financiële positie wordt verbeterd. De nieuwe strategie wordt met succes uitgevoerd en wij bevinden ons in een goede positie om de belangrijkste financiële doelstellingen voor 2018 te behalen en te profiteren van de groeimogelijkheden die zich in al onze belangrijke markten aftekenen. Hij is dan ook vol vertrouwen dat Aegon door zal gaan op de ingeslagen weg en waarde zal weten te creëren voor al haar stakeholders, haar toezeggingen gestand kan doen en haar klanten de financiële zekerheid kan bieden die zij nodig hebben in een onzekere wereld.

De *Voorzitter* bedankt de heer *Wynaendts* voor zijn presentatie.

3. Jaarverslag 2017 en jaarrekening 2017

3.1. Verslagen van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen vC over 2017

De Voorzitter vraagt Matt Rider, CFO van Aegon, de financiële resultaten over 2017 te presenteren.

De heer *Rider* heet iedereen welkom en merkt op dat in 2017 zowel de winst als de kapitaalaanwas sterk is toegenomen. De omzet is sterk gestegen en we zijn erin geslaagd onze vermogenspositie en de kapitaal aanwas aanmerkelijk te verbeteren. Hij zal eerst de belangrijkste financiële resultaten over 2017 bespreken, om vervolgens nader in te gaan op de vermogenspositie en de vooruitgang die is geboekt bij het terug laten vloeien van kapitaal naar de aandeelhouders en het verwezenlijken van de overige financiële doelstellingen.

De heer *Rider* licht toe dat het goede financiële resultaat in 2017 hoofdzakelijk is toe te schrijven aan de winstgroei die is gerealiseerd met de kernactiviteiten. Deze is het gevolg van de door het management genomen maatregelen om de uitgaven te verminderen, gunstige financiële markten en de betere claimsituatie in de VS. Alle onderdelen in Noord- en Zuid-Amerika, Europa en Azië realiseerden een hogere winst voor belasting in het afgelopen jaar. Daarnaast werd er een stevige omzetgroei geboekt, voornamelijk als gevolg van brutostortingen, die 44% hoger waren dan in 2016, mede door de uitbreiding van ons platform in het Verenigd Koninkrijk en de aanhoudende groei van ons vermogensbeheerbedrijf.

De bedrijfskosten stegen in 2017 met 3%, tot EUR 3,9 miljard. Hoewel de nadruk lag op het reduceren van de kosten bij onze kernonderdelen, hebben we evengoed geïnvesteerd in verdere groei, o.a. door de overname van Cofunds en BlackRock en het digitaliseren van onze activiteiten. Desalniettemin liggen wij op koers om onze doelstelling te halen, namelijk om aan het einde van 2018 voor EUR 350 miljoen aan kostenbesparingen te realiseren. Eind 2017 beheerden we EUR 817 miljard aan inkomstengenererende beleggingen, een stijging van 10% in vergelijking met het voorgaande jaar. Ook niet onbelangrijk is dat de Solvency II-ratio eind 2017 met 201% zelfs nog iets hoger uitkwam dan de doelstelling van 150% - 200%.

De heer *Rider* bespreekt vervolgens de winst en merkt op dat de onderliggende winst in 2017 met bijna EUR 200 miljoen, of 10%, is gestegen tot EUR 2,1 miljard. Deze groei was voornamelijk toe te schrijven aan de transformatie van de onderneming, o.a. de toename van fee-based activiteiten, managementbesluiten zoals de bezuinigingsprogramma's en een positieve aandelenmarkt. Het nettoresultaat steeg in 2017 in vergelijking tot 2016 aanzienlijk, met bijna EUR 2,4 miljard. De posten onder de streep, zoals fair value-resultaten, winsten op beleggingen en afboekingen, waren door de bank genomen positief. De sterke stijging van het nettoresultaat werd verder veroorzaakt door een eenmalig belastingvoordeel van EUR 554 miljoen als gevolg van de belastinghervormingen in de VS. De vennootschapsbelasting in de VS is eind vorig jaar verlaagd van 35% tot 21%. Wij verwachten dat deze verlaging een aanzienlijk positief effect zal hebben, met name op de winst en het rendement op eigen vermogen. De lagere belastingtarieven zullen naar verwachting USD 100 miljoen per jaar aan extra vermogen genereren.

Wij liggen op koers om de doelstelling voor het rendement op eigen vermogen te behalen en hebben het afgelopen jaar al een bescheiden stijging gerealiseerd. De groei van de bedrijfsactiviteiten en het doorgevoerde bezuinigingsprogramma, gecombineerd met het voordeel dat de belastinghervormingen in de VS waarschijnlijk zullen opleveren, geven ons vertrouwen dat de doelstelling van 10% rendement op eigen vermogen aan het eind van het vierde kwartaal van dit jaar behaald zal worden.

Net als in 2016 leverde 2017 een record aan brutostortingen op. Deze stegen fors met 44% tot EUR 144 miljard. Dit is hoofdzakelijk toe te schrijven aan onze sterke platformpositie in het Verenigd Koninkrijk en de aanhoudende groei van het vermogensbeheer – het bewijs dat het besluit om ons te concentreren op fee-based activiteiten de juiste was.

Als gevolg van deze strategische keuzes, veranderende klantenbehoeften en aanhoudende prijsdiscipline, daalde de verkoop van nieuwe levensverzekeringen verder, tot EUR 896 miljoen. Wel zagen we een sterke groei in China door het aanhoudende succes van onze verzekering tegen levensbedreigende ziektes en de stevige omzet in het hoogvermogendensegment. Onze onderdelen in Azië bevinden zich in een uitstekende positie voor verdere ontwikkeling en hebben de potentie om in de toekomst een grotere bijdrage te leveren aan de groei van de totale onderneming. De omzet uit premies voor nieuwe ongevallen- en ziekteverzekeringen en algemene verzekeringen bedroeg EUR 885 miljoen, een vermindering van 7% vergeleken met vorig jaar, vooral omdat de hogere omzet op algemene verzekeringsproducten in Hongarije onvoldoende was om de beëindiging van producten en een lagere omzet op aanvullende ziekteverzekeringen in de VS te compenseren.

De heer *Rider* komt nog even terug op de stortingen. Hij merkt op dat er over de gehele onderneming genomen in 2017 sprake was van een uitstroom van ca. EUR 17 miljard, hoofdzakelijk als gevolg van het niet verlengen van pensioencontracten bij het overgenomen Mercer. Uitgezonderd de uitstroom bij Mercer was er in 2017 sprake van een netto-instroom van EUR 11 miljard. Hoewel was voorzien dat de conversie van klanten naar het Transamerica-platform zou leiden tot uitstroom, was deze hoger dan verwacht. Nu deze conversie echter tot stand is gebracht, is de verwachting dat de netto stortingen vanwege het momentum dat Transamerica aan het opbouwen is op de pensioenmarkt aanzienlijk zullen toenemen. De uitstroom in de VS werd gedeeltelijk gecompenseerd door een aanhoudende instroom bij vermogensbeheer, waar voor het zesde achtereenvolgende jaar sprake was van positieve stromen, en door een toenemende instroom via het platform in het Verenigd Koninkrijk.

De groei in stortingen is voornamelijk afkomstig van onze fee-based activiteiten en van nieuwe producten die de afgelopen jaren zijn geïntroduceerd, zoals onze online bank KNAB. KNAB blijft zich positief ontwikkelen en was in belangrijke mate verantwoordelijk voor de 21% toename aan brutostortingen in Nederland vorig jaar. Een ander succesverhaal is ons hypotheekfonds in Nederland. Dit in 2013 opgerichte fonds belegt in door Aegon afgesloten Nederlandse hypotheeklen en vormt voor onze institutionele klanten een langlopende belegging met een aantrekkelijk rendement. Het fonds heeft inmiddels meer dan EUR 12 miljard aan beheerd vermogen, wat naar verwachting verder zal toenemen, nu ook buitenlandse beleggers steeds meer interesse tonen.

Met de introductie van nieuwe producten, bedoeld om klanten gedurende hun hele financiële levenscyclus ondersteuning te bieden, en de door het management genomen maatregelen, is het profiel van onze onderneming veranderd. Andere belangrijke gebeurtenissen die aan deze verandering hebben bijgedragen, zijn de afstoting van de Britse lijfrenteportefeuille, de overname van Cofunds in het Verenigd Koninkrijk en de groei van ons algemene pensioenfonds Stap, dat de afzonderlijke financiële administratie van meerdere pensioenregelingen van verschillende werkgevers mogelijk maakt. Als gevolg van deze maatregelen wordt inmiddels 45% van de onderliggende winst voor belastingen gegenereerd door de fee-based activiteiten, een verdrievoudiging sinds 2010.

De heer *Rider* vervolgt dat het beperken van de uitgaven de beste manier is om de resultaten te verbeteren. Aegon ligt op koers om eind 2018 de gestelde kostenbesparingen van EUR 350 miljoen te

halen. Volgens het bezuinigingsprogramma moet USD 300 miljoen van de besparingen plaatsvinden in de VS, EUR 50 miljoen in Nederland en EUR 15 miljoen bij de holding. Door de uitvoering van het bezuinigingsprogramma dalen de uitgaven van onze kernactiviteiten. De toename van de bedrijfskosten is voornamelijk het gevolg van de kosten van overnames op het gebied van onze kernactiviteiten, waardoor er bij deze onderdelen uiteraard sprake is van schaalvergroting. Ook reorganisatiekosten zijn van invloed geweest.

Rond de jaarwisseling is het samenwerkingsverband met Tata Consultancy Services in de VS aangekondigd, aan wie de administratie van onze Life & Annuity-activiteiten zal worden uitbesteed. Dit zal leiden tot aanzienlijke kostenbesparingen en maakt een belangrijk deel uit van de doelstelling van Transamerica om per ultimo 2018 USD 300 miljoen aan kosten te besparen. Als gevolg van deze samenwerking in de VS, gekoppeld aan besparingen op uitgaven elders binnen de groep, hebben wij eind 2017 op jaarbasis EUR 200 miljoen aan uitgaven bespaard, een aanzienlijk bedrag. Wij liggen dan ook op koers om de doelstelling voor de gehele groep van EUR 350 miljoen eind 2018 te halen. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat de besparingen gedeeltelijk tenietgedaan zullen worden door de kosten die gepaard gaan met het invoeren van nieuwe wet- en regelgeving, zoals IFRS17.

De Solvency II-ratio is in 2017 aanzienlijk verbeterd tot 201%; een verhoging van 44 procentpunten; zelfs nog iets beter dan maximaal was verwacht. Dit is een belangrijke ontwikkeling, want een sterkere vermogenspositie beschermt onze activiteiten en onze polishouders tegen bijvoorbeeld scherpe dalingen op de wereldwijde financiële markten.

De verschillende onderdelen van Aegon genereren ook meer vermogen, in 2017 EUR 2,1 miljard meer, deels als gevolg van het succesvol afstoten van bepaalde activiteiten. Met de verkoop van de Amerikaanse run-off-activiteiten is onze financiële flexibiliteit vergroot en een extra USD 800 miljoen aan kapitaal vrijgekomen. Ook andere maatregelen hebben hieraan bijgedragen, zoals het verleggen van de aandacht naar fee-based activiteiten, het verlagen van kosten en risico's en het ontwikkelen van minder kapitaalintensieve producten en diensten.

Een andere belangrijke stap van afgelopen jaar was de succesvolle herkapitalisatie van onze Nederlandse activiteiten, die naar verwachting weer dividend zullen uitkeren. Aegon Nederland zal over het eerste halfjaar van 2018 naar verwachting EUR 100 miljoen aan dividend uitkeren, met een aanvullend dividend in de tweede helft van 2018. Dit alles uiteraard onder voorbehoud van goedkeuring. Ook is er met de Nederlandsche Bank overeenstemming bereikt over een aantal kwesties met betrekking tot het vaststellen van onze solvabiliteitspositie. Als gevolg van de herkapitalisatie is de solvabiliteitspositie van Aegon Nederland toegenomen tot 199%, terwijl ook de kapitaalratio's van twee andere belangrijkste bedrijfsonderdelen aanzienlijk zijn verbeterd.

De belastinghervormingen in de VS zullen naar verwachting resulteren in een eenmalige toename van onze kapitaalvereisten in de VS. We verwachten echter dat onze algehele solvabiliteitsratio in de bovenste regionen van de doelstelling van 150% - 200% zal blijven. Een ander belangwekkend detail ten aanzien van het vermogen is dat de kwaliteit ervan in 2017 aanzienlijk is verbeterd. Het Tier 1-kapitaal als percentage van het kapitaal dat we op grond van Solvency II moeten aanhouden, nam sterk toe, van 132% tot 166%.

In het kader van het terugvloeiën van kapitaal naar de aandeelhouders bespreekt de heer *Rider* vervolgens de sterke vermogenspositie en toenemende kapitaalaanwas, die een duurzaam en

toenemend dividend mogelijk maken. Over 2017 kan een 4% hoger dividend worden uitgekeerd van EUR 0,27. Dat betekent dat het dividend voor het zesde jaar op rij omhoog gaat. Het hogere dividend wordt gefinancierd uit de opbrengst van de bedrijfsonderdelen, terwijl rekening wordt gehouden met investeringen in strategische prioriteiten. De werkmaatschappijen hebben in 2017 ca. EUR 1,3 miljard aan kapitaal gegenereerd, zonder rekening te houden met marktinvloeden en eenmalige items. Dit betekent in vergelijking met vorig jaar een toename van de kapitaalaanwas van bijna 10%, die in de loop van 2018 naar verwachting nog verder zal toenemen tot ca. EUR 1,4 miljard. Na aftrek van de holding- en financieringskosten van in totaal ca. EUR 300 miljoen, resteert er over 2017 een vrije kasstroom van EUR 1 miljard. Dit is meer dan genoeg om een kapitaalruuggeve aan de aandeelhouders over 2017 van bijna EUR 560 miljoen te dekken en onderstreept ons streven en vermogen om over de periode 2016-2018 EUR 2,1 miljard naar onze aandeelhouders te laten terugvloeien.

De heer *Rider* gaat vervolgens in op de langdurige zorg. Na recente gebeurtenissen in de sector is hier groeiende belangstelling voor. Hij merkt in het kader hiervan op dat de claims in dit onderdeel de afgelopen zes kwartalen overeenkomen met de vooruitzichten. Elk jaar vindt er een grondige evaluatie van de aannames plaats, waaruit met betrekking tot dit onderwerp drie kernpunten naar voren komen:

- Ten eerste, beleggingsopbrengst. De beleggingsportefeuille wordt actief beheerd; sinds 2002 wordt gebruik gemaakt van forward-starting swaps om hogere rentes vast te zetten. Wij verwachten dat dit een rendement op onze beleggingsportefeuille zal opleveren van meer dan 7%.
- Ten tweede behoorden wij met de premieverhogingen sinds 2002 tot de eersten in de sector. De meest recente premieverhogingen, in 2016, werpen eveneens vruchten af en zullen naar verwachting meer dan USD 1 miljard aan extra premie-inkomsten genereren. Tot dusver zijn de meeste verzoeken gehonoreerd, op niveaus die overeenkomen met onze oorspronkelijke verwachtingen.
- Ten derde hebben we voor 20% van onze beleggingen herverzekeringsdekking.

Bovendien bestaat er een strenge procedure voor het jaarlijks beoordelen van de beschikbare reserves voor de langdurige zorg. Deze weerspiegelen de kenmerken en karakteristieken van de portefeuille en de toenemende hoeveelheid claim-gegevens, gezien de relatief hoge gemiddelde leeftijd van de klanten.

De beoordelingen met onze auditors in het kader van het vaststellen van de reserves zijn inmiddels afgerond. De conclusies worden periodiek door externe actuarissen gecontroleerd. Samengevat kunnen wij stellen dat het niveau van de voorzieningen acceptabel is. De verhouding tussen verwachtingen en feitelijke ervaring wordt jaarlijks routinematig beoordeeld.

De heer *Rider* besluit zijn presentatie met de opmerking dat wij tevreden kunnen zijn met de vooruitgang die wij tot dusver ten aanzien van de financiële doelstellingen hebben geboekt. 80% van de voorziene kostenbesparingen is inmiddels gerealiseerd en we liggen voor op het schema voor de omzettoelstelling. Dit betekent, ook gezien de sterke Solvency II-ratio en het goede rendement op vermogen de afgelopen jaren, dat wij op koers liggen om al onze financiële doelen voor 2018 te halen. Dat neemt niet weg dat er ten aanzien van het rendement op eigen vermogen nog veel werk te verrichten is. We zijn echter op de goede weg en de recente belastingverlaging in de VS kan een stevige duw in de rug geven. Positief is verder dat ook de minder kapitaalintensieve activiteiten bijdragen aan het rendement. Wij hebben er dan ook alle vertrouwen in dat wij in het vierde kwartaal van dit jaar de beoogde 10% rendement op eigen vermogen zullen weten te behalen, voornamelijk gezien de toename van de omzet en de succesvolle uitvoering van het bezuinigingsprogramma.

De *Voorzitter* bedankt de heer *Rider* voor zijn presentatie en stelt vervolgens de ter vergadering aanwezige aandeelhouders in de gelegenheid vragen te stellen over de presentaties van de heren *Wynaendts* en *Rider*.

De heer *Keyner* vertegenwoordigt de Vereniging van Effectenbezitters (VEB) en bezit volmachten voor ca. 750.000 aandelen en van enkele particuliere beleggers. Hij heeft drie vragen. Allereerst merkt hij op dat hij, nu Aegon haar strategische doelstellingen lijkt te gaan halen, iets positiever en optimistischer is gestemd dan in de afgelopen paar jaar. De belangrijkste doelstelling was het vergroten van de klanttevredenheid, ten aanzien waarvan de heer *Keyner* een enorme verbetering in de Net Promoter Score (NPS) signaleert. Gezien de enorme verbetering vraagt hij zich af of de cijfers wel kloppen en of deze door de externe accountant zijn bevestigd. Zijn tweede vraag heeft betrekking op de financiële criteria die worden gehanteerd bij het beoordelen van potentiële overnamekandidaten. Als Aegon dezelfde financiële criteria zou toepassen op haar eigen onderdelen, welke zou dan waarschijnlijk worden afgestoten? Zijn derde vraag heeft betrekking op de besprekingen met de SEC waarover in het jaarverslag en de pers is bericht. Wat is de achtergrond voor deze kwesties? Is er een gebrek aan controlemechanismen binnen Aegon en als dat zo is, wat doet Aegon daar dan aan?

De heer *Wynaendts* bedankt de heer *Keyner* voor zijn vragen en zijn opmerking dat Aegon aanmerkelijke vooruitgang heeft geboekt bij het transformeren van de onderneming. Op zijn vraag met betrekking tot de NPS merkt hij op dat Aegon hard bezig is de NPS bij alle onderdelen te verbeteren. Er is inderdaad sprake van een aanmerkelijke verbetering, iets waar Aegon heel blij mee is. Het meten van de NPS is een grondig proces en wordt consistent jaarlijks uitgevoerd. De cijfers zijn dan ook vergelijkbaar en wij hopen dat we deze aanmerkelijke verbetering kunnen vasthouden. We doen er in ieder geval alles aan om de relatie met de klanten te verbeteren, wat ook wel blijkt uit de toename van 29 miljoen klanten.

Met betrekking tot de tweede vraag zegt hij dat wij tevreden zijn over onze activiteiten, aangezien we kritische massa hebben. We beschikken nu over voldoende schaalgrootte en er zijn genoeg groeimogelijkheden. De activiteiten waarin wij geen kritische massa hebben, of waarvoor de markt in het algemeen niet groot genoeg voor ons is, zullen wij tegen het licht houden tegen de achtergrond van de veranderende omstandigheden, en vervolgens besluiten wat de beste oplossing is. Het gaat te ver om dat hier te bespreken. Aegon heeft hoe dan ook bewezen dat zij heel goed kan omgaan met activiteiten die niet optimaal zijn, en zal dat ook blijven doen.

Op de derde vraag, met betrekking tot de SEC, merkt de heer *Wynaendts* op dat dit uiteraard een betreuwenswaardige situatie is. Wat er is gebeurd, is dat wij er zelf achter zijn gekomen dat er fouten waren gemaakt en dat wij deze uit eigen beweging hebben gemeld aan de SEC. Dit hield verband met de invoering van uiterst complexe kwantitatieve modellen. Doordat we medewerking verlenen aan de SEC kunnen wij een constructieve bijdrage te leveren aan het onderzoek, dat momenteel nog gaande is. U wordt nader geïnformeerd zodra het onderzoek is afgerond. In het vierde kwartaal is hiervoor een voorziening opgenomen waarvan we aannemen dat hij voldoende zal zijn.

De heer *Keyner* zou graag bevestigd willen hebben dat de modellen juist zijn en dat er alleen discussie bestaat over de manier waarop Aegon deze, of hun impact op de klanten, heeft uitgelegd aan de klanten.

De heer *Wynaendts* verduidelijkt dat de discussie meer te maken had met de bekendmakingen over de modellen en hoe deze exact functioneerden en de manier waarop dat in het prospectus uiteen was gezet.

De heer *Van Kleef* vertegenwoordigt MN Investors en is tevens gemachtigd om namens Menzis en APB Vermogensbeheer het woord te voeren. Hij heeft een vraag over de duurzaamheidsdoelstellingen van Aegon. Het doet hem genoeg dat Aegon de Sustainable Development Goals (SDG's) onderschrijft en is tevreden met het verslag over de prestaties van de geselecteerde indicatoren dat is gepubliceerd. Wat zijn Aegons strategie en doelstellingen voor 2030 om de impact te vergroten? Bestaat er een voornemen om de reikwijdte van de drie geselecteerde doelstellingen te verruimen?

De heer *Wynaendts* herinnert de aandeelhouders aan de drie SDG's die Aegon voor haar activiteiten heeft gesteld: SDG3, ten aanzien van gezondheid en welzijn, SDG7, ten aanzien van betaalbare en schone energie en SDG11, ten aanzien van duurzame steden en gemeenschappen waarin wij leven. Onze strategie is gericht op 'financiële zekerheid en welzijn voor later'. Die strategie omvat drie hoofdoelen. Ten eerste om onze klanten te ondersteunen bij het vergroten van hun financiële zekerheid en welzijn. Ten tweede om een 'thought leader' te zijn. We hebben al veel vooruitgang geboekt bij het onderzoek naar pensioen- en gezondheidsoplossingen. Ten derde om mee te werken aan een verbetering van het milieu. Om nog even in te gaan op het eerste doel: het afgelopen jaar hebben wij voor bijna 50 miljard aan claims, pensioenen en overige uitkeringen uitbetaald, waaruit het belang van onze activiteiten wel blijkt. Daarnaast krijgen we zowel in de VS als daarbuiten veel erkenning voor het werk van het Transamerica Center for Retirement Studies. Het Aegon Center for Longevity and Retirement in Nederland biedt veel beleidsmakers in Europa en elders belangrijk referentiemateriaal. Voor wat betreft duurzame beleggingen kan ik opmerken dat we vorig jaar voor EUR 800 miljoen 'groen' hebben belegd, waarvan EUR 436 miljoen in duurzame energie. We hebben besloten niet langer te beleggen in kolenmijnen en gezien onze focus op financiële zekerheid en welzijn hebben we tevens besloten onze beleggingen in tabaksfondsen af te stoten. We zullen niet langer voor algemene rekening in dergelijke fondsen beleggen. Kortom, op allerlei fronten laten we zien dat we ons inzetten voor de gemeenschap. Dit is zowel voor ons als voor onze klanten van belang, maar het wordt ook door klanten en door onze medewerkers van ons verlangd, dus het is ook voor onze aandeelhouders van belang.

De heer *Spanjer* heeft enkele vragen over het jaarverslag, met name over de brief van de CEO. Hij heeft twijfels over de uitspraak in die brief met betrekking tot de gunstige rentetarieven en vraagt waarom er een verschil bestaat tussen de rentetarieven van twee dochtermaatschappijen van Aegon: bij KNAB kun je over je deposito's 0,45% krijgen, terwijl Aegon Bank maar 0,20% geeft. Hij vraagt verder welke invloed de wijziging in de vennootschapsbelasting in de VS heeft op Aegon, aangezien dit niet uit de brief van de CEO blijkt. Ten aanzien van de kostenbesparingen van EUR 350 miljoen vraagt hij of aangegeven kan worden hoe deze worden gerealiseerd. Verder wil hij weten wie er verantwoordelijk is voor de digitalisering en voor cyberveiligheid bij Aegon en hoe Aegon zich voorbereidt op de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die volgende week in werking treedt.

De heer *Wynaendts* antwoordt dat de brief van de CEO een samenvatting is en dat er geen plaats is voor alle bijzonderheden over de genoemde onderwerpen. Met betrekking tot de rentetarieven merkt hij op dat deze in de VS aanmerkelijk zijn verbeterd, wat goed nieuws is voor onze activiteiten en voor alle mensen die sparen voor hun pensioen. In Nederland en Europa zijn de renteverhoging daarentegen beperkt gebleven. Wij hopen dat de lichte verhoging in 2017 zich voortzet, aangezien dat leidt tot een

hogere spaarrente, waardoor meer klanten geneigd zullen zijn te gaan sparen voor later. Hij legt verder uit dat KNAB en Aegon Bank zich richten op verschillende marktsegmenten en niet dezelfde diensten bieden. Als gevolg daarvan is ook de rente die zij bieden niet hetzelfde. Die hangt af van zaken als looptijd en niveau van de dienstverlening. Met betrekking tot de EUR 350 miljoen aan besparingen verwijst hij naar de presentatie van de heer Rider, waarin een overzicht is gegeven van de bezuinigingen. Wij hebben er alle vertrouwen in dat wij het richtbedrag van EUR 350 miljoen zullen halen. Ten aanzien van cyberveiligheid verzekert hij dat dit de hoogste prioriteit heeft bij onze technische afdelingen en al onze investeringen. Er is een specifiek cyberveiligheidsteam opgezet onder leiding van een CISO – Chief Information Security Officer – dat ook met externe experts samenwerkt. Deze externe deskundigen nemen deel aan zogenaamde ‘red team’-oefeningen, waarbij zij proberen onze systemen te hacken. Ik kan u mededelen dat zij daar tot nog toe niet in zijn geslaagd.

Een andere ter vergadering aanwezige aandeelhouder vraagt wat Aegon doet voor de aandeelhouders qua rendement. Het lijkt erop dat Aegon goed voor haar leidinggevenden en medewerkers zorgt, maar minder voor haar aandeelhouders. Wat doet het management eraan om de koers van het aandeel te verbeteren?

De heer *Wynaendts* antwoordt dat het management zich inzet voor de belangen van alle stakeholders. Op de eerste plaats die van de klanten, maar ook van aandeelhouders en werknemers. Wij zetten ons ook in voor onze aandeelhouders. Dit blijkt ook uit het voornemen om kapitaal naar onze aandeelhouders te laten terugvloeien. Het dividend van Aegon is de afgelopen jaren alleen maar gestegen. Het dividendrendement ligt momenteel rond de 5%. Dat is aantrekkelijk, zeker vergeleken met de rente die je krijgt op een spaarrekening. We blijven streven naar een duurzaam toenemend dividend. Overigens is de koers van het aandeel Aegon vorig jaar en sinds begin dit jaar continu gestegen.

De heer *Vreeken* heeft een aantal vragen over duurzaamheid. In het kader van het goede voorbeeld dat Aegon wil geven, vraagt hij hoeveel procent van de daken van de kantoren van Aegon en van de huizen van werknemers is voorzien van zonnepanelen. Zou Aegon bereid zijn een regeling te treffen waarmee de medewerkers tegen aantrekkelijke voorwaarden zonnepanelen bij hen thuis kunnen laten installeren? Verder heeft hij een vraag over de parkeergarage en informeert hij naar de mogelijkheid om te investeren in kleine elektrische auto's en elektrische fietsen. Niet iedereen hoeft op de fiets naar zijn werk te komen, maar misschien is het een goed idee om meer aandacht te besteden aan autodelen en openbaar vervoer.

De heer *Wynaendts* antwoordt dat het dak van het pand volledig bedekt is met zonnepanelen, die niet alleen voor Aegon beschikbaar zijn, maar ook voor de mensen in de omgeving. Hij merkt verder op dat Aegon meer dan EUR 436 miljoen in hernieuwbare energie heeft geïnvesteerd. De onderneming heeft dus wel degelijk duurzame energie hoog in het vaandel staan. Voor wat betreft de parkeergarage: hoewel wij een zekere mate van verantwoordelijkheid hebben jegens onze klanten en werknemers, is het uiteindelijk hun eigen beslissing waar zij wonen en hoe zij naar kantoor komen. Het kantoor bevindt zich in de nabijheid van een treinstation, dus de medewerkers kunnen ook per trein komen, hoewel Aegon graag zou zien dat de frequentie van de trein wat hoger was. De parkeergarage bevat veel stopcontacten voor het opladen van elektrische auto's. Dat betekent dat tegemoet wordt gekomen aan diegenen die per elektrische auto hier naartoe willen komen.

De heer *Borkink* vraagt met betrekking tot de herverzekering van 20% van de activiteiten, of het tegenpartijrisico invloed heeft op de solvabiliteitsratio van Aegon. Ook wil hij graag meer uitleg over de invloed die de deelname aan blockchain heeft op de verlaging van de administratieve kosten.

De heer *Rider* antwoordt met betrekking tot de eerste vraag dat Aegon over een bepaalde mate van kapitaal dient te beschikken ter dekking van het tegenpartijrisico. Dat maakt deel uit van de kapitaalvereisten onder Solvency II. Met betrekking tot de vraag over blockchain antwoordt hij dat Aegon betrokken is bij het eerste B3i-initiatief, waarbij wordt onderzocht wat de toepassingsmogelijkheden van blockchain voor verzekeringen zijn. Dit heeft vooralsnog niet geleid tot een verlaging van de bedrijfskosten, maar het is wel iets dat we in het oog houden voor de toekomst. Vooralsnog ligt het accent van het B3i-initiatief hoofdzakelijk op het ontwikkelen van gezamenlijke elektronische verzekeringscontracten bij herverzekeraars en op inboedel- en ongevallenverzekeringen. Aegon was hier als een van de eersten bij betrokken en er doen steeds meer maatschappijen mee. Momenteel is het echter meer een onderwerp voor onderzoek dan iets wat in de praktijk wordt toegepast.

De heer *Van Iepen* merkt op dat Aegon moet concurreren in een verzadigde markt. Hij wil ook weten wat de gevolgen van de Brexit voor de Engelse activiteiten zullen zijn, ervan uitgaande dat het pond blijft bestaan terwijl je je inkomsten in euro's wilt ontvangen. Verder vraagt hij naar de trends voor de lange termijn en waar in het jaarverslag hij de resultaten voor China kan vinden. Met betrekking tot duurzaam beleggen merkt hij op dat het voor particuliere beleggers draait om de winst per aandeel, het dividend per aandeel en de toekomst van het bedrijf.

De heer *Wynaendts* antwoordt ten aanzien van de Brexit dat verzekeringen een lokale activiteit zijn, met lokale klanten, verplichtingen en activa. Wat wel wordt vertaald is inderdaad de winst. Gelukkig boeken we een groeiende winst in het Verenigd Koninkrijk. Deze wordt vervolgens geconverteerd van pond naar euro. Dus ja, we staan bloot aan wisselkoersrisico. Onze activiteiten zelf hebben echter niet wezenlijk te lijden onder de Brexit. Voor wat betreft de rentetarieven legt hij uit dat een hogere rente over de lange termijn voor iedereen gunstig is. Voor onze klanten, omdat ze een hoger rendement krijgen en meer kunnen sparen voor later. Dat betekent dat ze een gunstiger pensioenregeling kunnen krijgen. Kortom, een stijgende rente is goed voor onze klanten en wat goed is voor onze klanten, is goed voor ons. Hij geeft vervolgens toe dat niet elke belegging in duurzame energie succesvol is. Dat is ook de reden waarom we niet alleen moeten doen wat juist is, maar tegelijkertijd de noodzaak van het behalen van rendement niet uit het oog mogen verliezen. Wij hebben een zorgplicht jegens onze klanten, en dat houdt ook in het behalen van het best mogelijke rendement. Als onze beleggingen daarnaast ook nog bijdragen aan een betere wereld, is er sprake van een win-win situatie. Daar richten wij ons op. Dat vertaalt zich in winst en winst vertaalt zich in meer dividend voor onze aandeelhouders.

Mevrouw *Magis* vertegenwoordigt de VBDO, de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling. Zij heeft drie vragen over verantwoord beleggen en impact-beleggen. Zij vraagt of Aegon bereid is zich vast te leggen op een concrete target om het aandeel verantwoorde beleggingen in de portefeuille te vergroten. Dus niet een specifiek percentage van de algemene portefeuille, maar concrete actie die ondernomen kan worden om op de langere termijn meer van dergelijke beleggingen te realiseren. Haar tweede vraag heeft betrekking op het concept 'leefbaar loon', oftewel het betalen van een loon waarmee een werknemer in zijn basisbehoeften kan voorzien. Zou u daarover iets kunnen opnemen in uw beleid voor verantwoord beleggen, op dezelfde wijze als dit is vastgelegd in uw beleid voor duurzaam inkopen? Als u hiertoe bereid bent, kunt u dan aangeven hoe u dit gestalte zou willen geven,

of daar uitvoering aan wilt geven? Haar derde vraag betreft de SDG3 ten aanzien van gezondheid en welzijn. Andere ondernemingen nemen medische firma's in de arm en zetten de discussie over toegang tot betaalbare medische zorg op de agenda. Zou u, in het kader van uw betrokkenheid bij de ondernemingen waarin u belegt, bereid zijn zich daar ook op vast te leggen?

De heer *Wynaendts* antwoordt op de eerste vraag dat Aegon in verschillende delen van de wereld allerlei initiatieven ontplooit. Wij moeten daarmee een balans zien te vinden met onze zorgplicht om een behoorlijk rendement te behalen. Als we daar niet aan voldoen, kunnen we onze beloften niet nakomen en onze klanten niet het pensioen bieden waarop ze rekenen. We proberen ons dan ook te beperken tot een aantal gebieden, zoals micro-financiering en schone energie. Een ander terrein waarop wij in feite heel actief zijn, is duurzaam wonen. Dat is op al onze markten een belangrijk segment, met name in de VS, waar het 'affordable housing' wordt genoemd. Eind vorig jaar hadden we voor meer dan 8,1 miljard aan impact-beleggingen uitstaan, tegen 7 miljard een jaar eerder. Hoewel dit dus een stijging inhoudt, is de vraag niet per se hoeveel je belegt, maar dat we op de juiste wijze beleggen en dat daarbij wordt voldaan aan onze eisen.

Op de vraag over leefbaar loon antwoordt hij dat dit een betrekkelijk nieuw thema is, waarover Aegon nog geen standpunt heeft geformuleerd. In dergelijke gevallen, overleggen wij normaal gesproken eerst met externe stakeholders, om een idee te krijgen van hun mening, om vervolgens te bepalen in hoeverre wij daarover iets kunnen opnemen in ons beleid voor verantwoord beleggen. Wij komen hierop terug zodra wij meer inzicht hebben in de verschillende aspecten en wat het inhoudt om daarover daadwerkelijk iets op te nemen in een beleid.

Ten aanzien van de derde vraag, met betrekking tot SDG3, merkt de heer *Wynaendts* op dat Aegon geen primaire ziektekostenverzekeraar is. We bieden aanvullende zorgpolissen aan, waarbij een goede balans tussen vermogen en welzijn van belang is. Mensen willen uiteraard niet alleen oud worden, maar ook gezond blijven. In veel landen waarin wij actief zijn, is dat helaas niet vanzelfsprekend en moet je beschikken over voldoende middelen om een ziektekostenverzekering te kunnen afsluiten. Dit zijn twee nauw verwante zaken. Met name in de VS hebben wij een hele campagne opgezet over hoe vermogen en welzijn met elkaar verband houden, ook al zijn wij geen ziektekostenverzekeraar. Dit is een thema dat elk jaar meer aandacht krijgt, dus hopelijk kunnen wij daar volgend jaar iets concreter over zijn.

De heer *Keyner* zou graag de mening van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen willen horen over de ontwikkeling van de aandelenkoers in de afgelopen tien tot twintig jaar. Hij beseft dat het moeilijk is om op korte termijn invloed uit te oefenen op de koers, maar over langere termijn zou het toch mogelijk moeten zijn om op basis van de ontwikkeling van de aandelenkoers en het dividend een rapportcijfer te geven voor de doeltreffendheid van een onderneming en haar directie. In 2008 schommelde de koers van het aandeel Aegon rond de EUR 9,00, terwijl die momenteel EUR 6,00 bedraagt. Een dividendrendement van 5% klinkt mooi, maar misschien is 2% wel genoeg en zou de koers in plaats daarvan kunnen stijgen tot EUR 20,00. Ook al was er sprake van een kredietcrisis, lage rente etc., toch concludeert hij dat Aegon er de afgelopen tien jaar niet in is geslaagd de aandeelhouderswaarde fors te verbeteren.

De heer *Wynaendts* antwoordt dat het management de belangen van alle stakeholders behartigt, zowel van de werknemers, de klanten als de aandeelhouders. Hij beseft dat de koersontwikkeling van het aandeel teleurstellend is. Wij hebben er als directie alles aan gedaan om de prestaties van de onderneming te verbeteren en doen daar nog steeds alles aan. Wij hebben onze onderneming opnieuw

vormgegeven door bepaalde activiteiten af te stoten of te beëindigen. Wij hebben onze uitgaven verminderd, wat bepaald geen eenvoudige opgave was. Wat u voor u ziet is een directie die er alles aan doet om de belangen van onze klanten zo goed mogelijk te behartigen, om hun de best mogelijke dienstverlening te bieden en tegelijkertijd de belangen van onze medewerkers en aandeelhouders niet uit het oog te verliezen. Onze taak is om de winstgevendheid te vergroten en een hoger dividend mogelijk te maken. Zoals u hebt kunnen constateren, is het dividend de afgelopen zes jaar onafgebroken gestegen. U hebt zelf geconstateerd dat het dividendrendement 5% bedraagt. Hij wil niet terugblikken op de situatie van tien jaar geleden en daar de schuld leggen. Als directie doen wij er alles aan om de onderneming zo efficiënt mogelijk te maken en zoveel mogelijk te laten groeien. U zult zien dat de aandelenkoers daar positief op zal reageren. De resultaten van al onze inspanningen beginnen zich nu af te tekenen en wij verwachten dat deze alleen maar beter zullen worden.

De heer *Keyner* begrijpt dat het niet mogelijk is de kosten met EUR 3,5 miljard te verlagen in plaats van met EUR 350 miljoen, en dat er dus een limiet is aan de mogelijkheden. Tegelijkertijd is er EUR 350 miljoen aan aandeelhouderswaarde verloren gegaan. Misschien moet dan ook geconcludeerd worden dat deze directie, in deze sector, niet in staat is enorme aandeelhouderswaarde te creëren, tenzij er iets verandert, namelijk de rentetarieven?

De heer *Wynaendts* antwoordt dat het niet zijn intentie was de schuld bij anderen te leggen, of bij de markt, of bij het verleden. De rentetarieven in Europa zijn uiterst laag, tegen de nul procent, en in de VS was de rente tot voor kort ook zeer laag. Zodra de rente stijgt, zal de koers ongetwijfeld ook stijgen.

De *Voorzitter* komt tussenbeide en verklaart dat de taak van de Raad van Commissarissen het houden van toezicht en het geven van advies is. Toch hebben wij ons zelf ook zorgen gemaakt over de koers van het aandeel. We hebben de strategie van de vennootschap van alle mogelijke kanten bekeken en denken dat de huidige strategie de juiste is om op de langere termijn aandeelhouderswaarde te creëren. Wij nemen dit onderwerp uiterst serieus.

De heer *Spanjer* heeft nog een aantal vragen. Verwijzend naar p. 3 van het jaarverslag vraagt hij of het uitbesteden van de administratie van Life & Healthcare deel uitmaakt van de bezuinigingen van EUR 350 miljoen. Hoeveel vooruitgang is er geboekt sinds januari? Verwijzend naar de brief van de CEO vraagt hij welke invloed het conceptvoorstel van 9 oktober 2017 om de pensioenfondsen samen te voegen zal hebben op het verdienmodel van Aegon? Op p. 9 ziet hij voltijd- en deeltijdmedewerkers, eigen agenten, vakbonden en andere medezeggenschaporganen staan en vraagt zich af of er vakbondsmensen op de loonlijst van Aegon staan. Ten aanzien van het Verenigd Koninkrijk merkt hij op dat de disconteringsvoet is gewijzigd. Wat voor gevolgen heeft dit? Tot slot heeft hij een vraag over p. 12, waar staat dat de omzet in 2017 lager was omdat de bruto premie-inkomsten EUR 22,826 miljoen bedroegen, tegen EUR 23,453 miljoen in 2016.

De heer *Wynaendts* antwoordt met betrekking tot de uitbesteding dat de overdracht een maand geleden, op 16 april 2018, heeft plaatsgevonden. De voordelen van de uitbesteding – dezelfde werkzaamheden tegen lagere kosten – zijn opgenomen in het bedrag van EUR 350 miljoen. Je moet zoeken naar manieren om dit te realiseren zonder dat dit ten koste gaat van de dienstverlening aan de klant. Op de tweede vraag, over kleine pensioenfondsen, antwoordt hij dat vanwege de uiterst lage rente daarin weinig activiteit plaatsvindt. Misschien verandert dit zodra de rente stijgt en de pensioendekking weer uitkomt op 100 of hoger. Hij verzekert dat Aegon op dat moment in een uitstekende positie zal verkeren om de mogelijkheden te bekijken. Voor wat betreft de premies markt

hij op dat de waarde van de dollar ten opzichte van euro is gedaald. Veel van onze activiteiten worden afgerekend in dollars. Wanneer dit wordt omgerekend naar euro's, uit dit zich in lagere premies uitgedrukt in euro's. Dat houdt echter niet automatisch in dat de premies zijn gedaald.

De heer *Spanjer* herhaalt dat de Ogden-disconteringsvoet in het Verenigd Koninkrijk is gedaald. Heeft dit iets te maken met persoonlijk letsel?

De heer *Wynaendts* antwoordt dat wij in de Verenigd Koninkrijk beschermingsproducten aanbieden, oftewel levensverzekeringen en risicoverzekeringen. Zoals eerder opgemerkt bestaat 95% van onze activiteiten uit beleggingsproducten. Met de overname van Cofunds en BlackRock zijn wij nu het grootste platform in het Verenigd Koninkrijk, met circa EUR 150 miljard aan vermogen. Dat is onze kernactiviteit in het Verenigd Koninkrijk.

De heer *Van der Graaf* heeft eveneens een vraag over aandeelhouderswaarde en vraagt of het een optie is het bezuinigingsprogramma versneld uit te voeren, zoals Nationale Nederlanden ook heeft gedaan.

De heer *Wynaendts* antwoordt dat Aegon als doelstelling een kostenbesparing van EUR 350 miljoen heeft, wat al een verhoging is ten opzichte van het veel lagere bedrag van vorig jaar. Het bedrag van EUR 350 miljoen is dus al een verhoogde doelstelling. De doelstelling in de VS is in feite zelfs verdubbeld.

De heer *Van der Graaf* merkt vervolgens op dat ook al is het dividend jaarlijks gestegen, het niet om enorme bedragen gaat. Over de hele onderneming genomen is het misschien wel veel, maar als je echt zoekt naar een effect waardoor aandeelhouderswaarde wordt gecreëerd, en waardoor de koers van het aandeel stijgt, moet je het dividend niet slechts verhogen, maar méér verhogen dan de markt verwacht.

Een andere ter vergadering aanwezige aandeelhouder vraagt of Aegon in staat is geweest haar aandeel op de autoverzekeringmarkt te behouden, of zelfs te vergroten. Hij vraagt ook of het mogelijk is het bedrag te specificeren dat wordt bespaard dankzij de plannen in de VS. Tot slot merkt hij op dat het Verenigd Koninkrijk geen erg belangrijke markt is.

De heer *Wynaendts* antwoordt dat autoverzekeringen geen grote activiteit van Aegon is en meer is bedoeld om afnemers van onze andere verzekeringen deze verzekering te kunnen bieden. Ons marktaandeel is stabiel. De heer *Rider* heeft in zijn presentatie al aandacht besteed aan de financiële gevolgen van de belastingverlaging in de VS van 35% naar 25%, maar hij kan dit nader toelichten. We proberen de resultaten in het Verenigd Koninkrijk te verbeteren. Eerst moet echter het overgenomen Cofunds geïntegreerd worden. Hiervoor moeten kosten worden gemaakt. Dit houdt in dat 2019 naar verwachting veel verbetering zal opleveren ten opzichte van 2018, als de hele conversie en integratie van Cofunds is voltooid. Als we een kostenbesparing van GBP 65 miljoen voorzien, zou dat in de winst- en verliesrekening tot uitdrukking moeten komen.

De heer *Rider* bespreekt vervolgens de invloed van de belastinghervormingen in de VS en verklaart dat de gevolgen daarvan redelijk positief zijn voor Aegon. Ten eerste is het eigen vermogen vanaf het moment waarop de belastingverlaging werd aangekondigd, vlak voor het einde van het jaar, als gevolg daarvan met EUR 1 miljard gestegen, waarvan ca. EUR 550 miljoen tot uitdrukking komt in de nettowinst. Dit is een van de voornaamste redenen waarom onze nettowinst in 2017 zo hoog is uitgevallen en het zal ook in de toekomst gevolgen voor de inkomsten hebben. Het is te verwachten dat de netto onderliggende winst met ca. EUR 140 miljoen per jaar toeneemt en dat het rendement op

eigen vermogen van de groep met 55 basispunten stijgt. Daarnaast zijn er andere gevolgen voor het vermogen, de risico-gebaseerde kapitaalratio's (RBC ratio's) in de VS, die naar verwachting zullen dalen, hoewel dat grotendeels zal worden gecompenseerd door een jaarlijkse kapitaalaanwas van ca. USD 100 miljoen.

Een andere ter vergadering aanwezige aandeelhouder verwijst naar de getoonde video waarin was te zien dat er zonnepanelen op het hoofdkantoor zijn aangebracht. Zijn vraag is of aantoonbaar is dat Aegon het aantal zonnepanelen op haar gebouwen uitbreidt. Dezelfde vraag betreft elektrische auto's. Rijden de bestuurders van Aegon zelf in een elektrische auto? Hij noemt verder de optie om wereldleider in opschaling te worden. Er worden bijvoorbeeld goedkope medicijnen uit de markt genomen. Is het niet mogelijk een beleggingsfonds op te zetten waarmee ervoor gezorgd kan worden dat deze medicijnen beschikbaar blijven?

De heer *Wynaendts* antwoordt ten aanzien van de zonnepanelen dat Aegon haar uitstoot in 2017 met 14% heeft verminderd, zodat er dus sprake is van vooruitgang. Ook hebben we de ambitie om een koolstofneutrale onderneming te worden. In juli vindt in Leeuwarden twee weken lang het experiment 'duurzaam naar je werk gaan' plaats. Ongeveer 1.000 werknemers wordt de keuze geboden om thuis te werken, zodat ze geen auto hoeven te gebruiken. Anderen gaan op een 'elfwegentocht', waarbij mensen carpoolen die niet op de fiets of per trein naar hun werk kunnen. Daarnaast is er nog een aantal andere initiatieven. Als medewerkers bijvoorbeeld voor een vergadering naar Den Haag moeten, dringen wij erop aan dat ze videovergaderen. Als het onontbeerlijk is dat ze de vergadering in levenden lijve bijwonen, gaan ze naar Den Haag in een auto die op blauwe diesel rijdt, wat veel beter voor het milieu schijnt te zijn. Dus we nemen veel initiatieven. Het is wel van belang dat de werknemers hierin meegaan. We kunnen dergelijke initiatieven wel aanbieden, maar zij moeten ze uitvoeren.

De *Voorzitter* constateert dat er verder geen vragen zijn en gaat door naar het volgende agendapunt.

3.2 Remuneratierapport 2017

De *Voorzitter* introduceert Ben Noteboom, voorzitter van het Remuneration Committee van de Raad van Commissarissen, die het Remuneratierapport 2017 zal bespreken. De presentatieslides die de heer Noteboom daarbij gebruikt, maken deel uit van deze notulen en zijn beschikbaar op aegon.com.

De heer *Noteboom* merkt op dat de bezoldiging bestaat uit drie componenten: het vaste salaris, de variabele beloning en secundaire arbeidsvoorwaarden zoals pensioen. Hij licht toe dat het salaris van de heer *Wynaendts* in 2017 ongewijzigd is gebleven ten opzichte van 2016. De heer *Rider* is in 2017 toegetreden, dus in dit opzicht kan zijn salaris worden beschouwd als een verhoging ten opzichte van 2016. De variabele beloning is afhankelijk van het behalen van bepaalde doelstellingen en wordt na afloop van het jaar toegekend. Dit bedrag is op grond van de op internationale financiële holdings in Nederland toepasselijke wetgeving gemaximeerd op 100% van het vaste salaris. 50% daarvan wordt toegekend in aandelen en 50% in contanten. Nadat de variabele beloning is vastgesteld, wordt deze in vier termijnen uitgekeerd. In het eerste jaar na afloop van het betreffende beloningsjaar wordt 40% uitgekeerd en de resterende 60% in de drie volgende jaren, na uitvoering van een herbeoordeling om vast te stellen of de variabele beloning wel terecht is toegekend.

Vervolgens toont hij de in 2017 toepasselijke presentatie-indicatoren, met de bijbehorende bedragen aan variabele beloning die over 2017 worden toegekend. Om een betere vergelijking mogelijk te maken, worden de resultaten in hetzelfde format weergegeven als vorig jaar. Het grootste deel van de op de

Raad van Bestuur toepasselijke indicatoren bestaat uit de voor de Groep vastgestelde targets, zowel financiële als niet-financiële. Over het algemeen liggen de financiële resultaten van de Groep over 2017 boven de targets, met uitzondering van de marktconforme waarde van de nieuwe business en het rendement op het vereiste economische kapitaal. Deze kwamen beide uit tussen de drempelwaarde en de target, en dus niet onder de minimumwaarde. De niet-financiële resultaten van de Groep kwamen uit boven de target. Hetzelfde geldt voor de persoonlijke targets voor de CEO en de CFO. Deze persoonlijke targets zijn functiegebonden. De presentatieslide toont de betreffende scores en hun aandeel in de variabele beloning. Bij elkaar opgeteld geven zij voor de CEO een score van 90,36% en voor de CFO van 89,11%. De voorwaardelijke variabele beloning over het prestatiejaar wordt toegekend. In 2018 wordt 40% uitbetaald; de helft in aandelen en de andere helft in contanten. De aandelen worden voor een periode van drie jaar aangehouden door de directie, waarna ze feitelijk worden toegekend. Het resterende gedeelte van de over het prestatiejaar te ontvangen variabele beloning wordt zoals gezegd in latere jaren uitgekeerd, na een herbeoordeling, steeds in de verhouding van 50-50 en met een aanhoudingsperiode van drie jaar. Hiermee besluit de heer *Noteboom* zijn presentatie.

De *Voorzitter* bedankt de heer *Noteboom* voor zijn presentatie en vraagt of er vragen zijn.

De heer *Keyner* erkent dat Aegon in 2017 beter heeft gepresteerd dan in de drie voorgaande jaren, maar dat het geen fantastisch jaar was. Als een CEO of CFO 90% van de maximale bonus ontvangt, zou dat betekenen dat het jaar een van de beste ooit was, maar dat was zeker niet het geval. Een jaar eerder bedroeg de bonus 82%. Zijn de targets van Aegon wel ambitieus genoeg? Of zijn ze soms expres zo laag gesteld om het verschil in beloning met de concurrenten in de VS enigszins te verkleine?

De heer *Noteboom* antwoordt dat dit niet het geval is. Vergelijken van salarissen met de VS heeft geen zin, want een 100% bonus zou geen enkel verschil maken. De targets zijn elk jaar het product van intensieve discussies. Ze zijn gebaseerd op de ambitie die we hebben als onderneming, dus vormen een weerspiegeling van de targets van de hele groep, inclusief de Amerikaanse en de Nederlandse onderdelen. Zoals de heer *Wynaendts* ook heeft toegelicht: als je naar de transformatie kijkt, dan zijn de strategie en culturele veranderingen van groot belang voor het realiseren van waarde op de lange termijn. Dat is hoe wij ertegenaan kijken.

De heer *Keyner* vraagt zich af of de heer *Noteboom* zich realiseert dat als je een doorsnee aandeelhouder die niet rechtstreeks is betrokken bij de onderneming, vraagt hoe hij denkt dat Aegon het laatste jaar of jaren heeft gepresteerd, er maar weinigen zullen zijn die vinden dat die prestaties zo geweldig waren. Dat is ook terug te zien in de koers van het aandeel. Nu kunnen daar verschillende goede redenen voor zijn. Maar in dat geval zou je verwachten dat een bonus van pakweg 10% wel voldoende zou zijn, of op zijn hoogst 20%. Weet u zeker dat u niet probeert het gat met de Amerikaanse concurrentie te dichten door de targets nogal laag te stellen? Want wat de aandeelhouders betreft, stellen die targets niet veel voor.

De heer *Noteboom* antwoordt dat hij zojuist heeft toegelicht hoe de targets worden vastgesteld en dat wij denken dat ze ambitieus genoeg zijn. Ze zijn gebaseerd op het door de aandeelhouders goedgekeurde beleid. Wij passen dat beleid toe, en dat is de uitkomst.

De *Voorzitter* merkt op dat niet alleen naar de financiële resultaten wordt gekeken. De helft van de targets zijn niet-financieel en die zijn ook van invloed op de bonus.

De heer *Keyner* antwoordt dat bij de volgende herziening van het beloningsbeleid meer rekening gehouden zou kunnen worden met het creëren van waarde op de lange termijn. De wijze waarop en de mate waarin Aegon economische waarde creëert voor haar aandeelhouders zou veel meer aandacht moeten krijgen bij het vaststellen van de targets.

De *Voorzitter* en de heer *Noteboom* merken op dat krachtens de wet een aanzienlijk deel van de targets van niet-financiële aard moet zijn en dat we daaraan gehouden zijn. Voor wat betreft de financiële kant van de activiteiten hebben we een strategie en die wordt momenteel ten uitvoer gebracht. Je kunt niet verwachten dat alle targets meteen worden gehaald. Die targets zijn ook voor de komende jaren gesteld en bij het uitbetalen van de beloning wordt daar rekening mee gehouden.

De heer *Van Kleef*, die MN Services vertegenwoordigt, plaatst nogmaals vraagtekens bij de gebruikte NPS. Het lijkt erop alsof er drie verschillende NPS's zijn om de klantentrouw te meten. In 2016 heeft Aegon voor de variabele beloning de transactionele NPS gebruikt als wezenlijke niet-financiële indicator. In 2017 is dit gewijzigd in een klantgeoriënteerde NPS. Gezien de grotere aandacht voor de klant in 2017 lijkt dit logisch, maar de verandering van indicator is niet duidelijk door Aegon gecommuniceerd. Aangezien het gaat om een metric voor niet-financiële resultaten, is transparantie van groot belang. Wij willen als aandeelhouders kunnen begrijpen hoe u de beloning vaststelt. Wij dringen er dan ook bij Aegon op aan om deze metrics en eventuele wijzigingen daarin tijdig en duidelijk te communiceren.

De heer *Noteboom* licht toe dat de wijziging is doorgevoerd omdat de nieuwe indicator betrouwbaarder is. Ook passen wij deze indicator nu overal toe, dus dat probleem is opgelost.

De heer *Spanjer* merkt op dat het beloningsbeleid ernstige tekortkomingen vertoont. De communicatie met de markt is niet goed, wat ook blijkt uit het feit dat de koers laag blijft. Vijf jaar geleden bedroeg die nog EUR 9,00 terwijl hij nu rond de EUR 5,00 schommelt. U keert 90%, 50% etc. uit. Wat de NPS betreft moet je deze vergadering bijwonen om te kunnen begrijpen wat er is veranderd. Worden deze aandelen ingekocht op de beurs?

De *Voorzitter* antwoordt dat de koers niet vijf maar tien jaar geleden rond EUR 9,00 lag. Hij constateert dat er verder geen vragen zijn en stelt voor door te gaan naar het volgende agendapunt, de invoering van de Corporate Governance Code 2016.

3.3 Invoering Corporate Governance Code 2016

De *Voorzitter* introduceert het agendapunt en licht toe hoe de Corporate Governance Code 2016 door Aegon is ingevoerd. Hij beschrijft eerst in het kort de achtergrond van de Corporate Governance Code 2016, die eind vorig jaar ingevoerd moest zijn. De Code omvat vier aandachtsgebieden: waardecreatie op de lange termijn, afdoende controle- en risicobeheersingssystemen, effectief bestuur en toezicht daarop, inclusief best practices ten aanzien van beloningen, en het doeltreffend functioneren van de AVA en de relatie tussen de onderneming en haar aandeelhouders. De Code omvat het voorschrift een strategie in te voeren voor het creëren van waarde op de lange termijn en het ontwikkelen van een cultuur waarmee deze waardecreatie op termijn kan worden gerealiseerd. In de Code 2016 wordt meer aandacht besteed aan gedetailleerdere best practices ten aanzien van afdoende controle- en risicobeheersingssystemen. Met betrekking tot het bestuur en het toezicht daarop, het functioneren van de AVA en de relatie met de aandeelhouders bevat de Code 2016 in vergelijking met de Code 2008 slechts een beperkt aantal fundamentele wijzigingen.

Hij merkt op dat Aegon de Code artikelsgewijs heeft beoordeeld om te zien in hoeverre Aegon erdoor werd beïnvloed, wat er anders gedaan moest worden en wat er nodig was om naleving te garanderen. De conclusie was dat de Code 2016 slechts beperkte invloed had op Aegon en dat Aegon al grotendeels aan de nieuwe Code voldeed:

- Het creëren van waarde op termijn vormt het hart van onze onderneming. In dat opzicht hoefde onze strategie niet te worden aangepast. Het streven van Aegon om mensen te helpen levenslang financiële zekerheid te bereiken vormt het fundament van deze strategie, aangezien dit de noodzaak van waardecreatie op termijn onderstreept. Onze ondernemingsstrategie heeft vier speerpunten: *loyal customers, operational excellence, empowered employees* en een *optimized portfolio*.
- In 2016 is het Future Fit-programma ingevoerd, bedoeld om een cultuur te kweken waarmee deze strategie wordt ondersteund. Zoals ook uit de video bleek, heeft Future Fit tot doel te komen tot een flexibelere organisatie die zich sneller weet aan te passen aan veranderende omstandigheden door het introduceren van nieuwe werkwijzen en nieuwe manieren van zakendoen. Future Fit staat voor wendbaarheid, verantwoordelijkheid, eendracht en klantgerichtheid.
- Nieuw in de Code van 2016 is de sterke nadruk op de noodzaak van afdoende controle- en risicobeheersingssystemen. Wij voldoen al volledig aan deze best practices, omdat zij de kern vormen van onze bedrijfsvoering als gereguleerde verzekeringsgroep.
- Op het gebied van doeltreffend bestuur en het toezicht daarop is een aantal aanpassingen gemaakt, die verder geen wezenlijke invloed hebben op de organisatie. Zo is de zittingstermijn van leden van de Raad van Commissarissen aangepast. Dat is nu een eerste termijn van vier jaar plus de mogelijkheid tot herbenoeming voor nogmaals vier jaar en vervolgens voor twee keer twee jaar.
- De invloed van de Code op de beloning is reeds toegelicht door de heer Noteboom bij de bespreking van agendapunt 3.2.
- Wij voldoen al volledig aan de in de Code opgenomen best practice ten aanzien van het functioneren van de AVA en de relatie met de aandeelhouders.
- De Nederlandse organisatie Aegon Asset Management is een institutionele belegger en voldoet eveneens aan de in de Code neergelegde best practices voor institutionele beleggers. Zij heeft haar stembeleid gepubliceerd en aangegeven hoe zij stemt in de ondernemingen waarin zij aandelen houdt.
- Om er zeker van te zijn dat alle best practices afdoende in aanmerking zijn genomen, zijn de bestuursreglementen van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen aangepast.

De *Voorzitter* constateert dat er geen vragen zijn ten aanzien van de invoering van de Corporate Governance Code 2016.

3.4 Jaarrekening 2017 en verslag van de externe accountant

De *Voorzitter* merkt op dat de financiële resultaten over 2017 reeds door de heer Rider zijn besproken bij het verslag van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen over 2017 en nodigt Ruud Dekkers van PwC, de onafhankelijke accountant, uit een toelichting te geven op de door hen uitgevoerde controle van de jaarrekening 2017.

De heer *Dekkers* (PwC) geeft inzicht in de accountantsverklaring bij de jaarrekening 2017 van Aegon. Hij verwijst naar de Accountantsverklaring op p. 323 t/m 331 van het Jaarverslag en bespreekt vervolgens het oordeel van PwC. Met betrekking tot de aard en de omvang van de controlewerkzaamheden licht hij toe dat deze zijn uitgevoerd op basis van de manier waarop Aegon is georganiseerd, en dat deze werkwijze consistent is met voorgaande jaren. We hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd voor alle

(geografische) gebieden waarin Aegon actief is, te weten Noord- en Zuid-Amerika, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Midden- en Oost-Europa, Spanje en Asset Management. Vanwege hun relatieve omvang is ten aanzien van Noord- en Zuid-Amerika, Nederland en het Verenigd Koninkrijk een volledige controle uitgevoerd, op basis van algemene materialiteit, terwijl in Midden- en Oost-Europa, Spanje en Asset Management specifieke controles zijn uitgevoerd. Onze controlewerkzaamheden omvatten 98% van de omzet, 97% van het totale vermogen en 99% van de winst vóór belasting.

Met betrekking tot de materialiteit merkt de heer *Dekkers* op dat de materialiteitsdrempel is vastgesteld op EUR 90 miljoen, een toename in vergelijking tot de materialiteitsdrempel van EUR 65 miljoen waarvan was uitgegaan voor de controle in 2016. Materialiteit is op een met het voorgaande jaar consistente wijze berekend als 5% van de driejarig gemiddelde inkomsten voor belasting, aangepast in verband met de afstotingen in Canada en het Verenigd Koninkrijk.

De heer *Dekkers* bespreekt vervolgens de *key audit matters*. Dit zijn de belangrijkste aspecten die in het Controleplan en bij de controlewerkzaamheden gedurende het jaar zijn vastgelegd. De eerste vier zijn hetzelfde als vorig jaar. Het vijfde is nieuw:

- Het eerste aspect is de waardering van verzekeringscontracten. Dit is het voornaamste passivum op de balans van een verzekeringsmaatschappij en vraagt veel inzicht om het juiste bedrag te bepalen. Wij hebben bij de controle van deze balansen gebruikgemaakt van onze eigen actuarissen. Wij hebben de berekeningen en beoordelingen, inclusief de aannames van Aegon, beoordeeld om de redelijkheid van opgenomen passiva vast te stellen.
- Het tweede aspect van de controle betreft overlopende acquisitiekosten en de waarde van verkregen business. Dit zijn kosten die 'up-front' worden gemaakt bij het afsluiten van nieuwe verzekeringscontracten en gedurende de looptijd van het contract worden gekapitaliseerd en opgevoerd. Deze activa vereisen een diepgaand inzicht ten aanzien van hun verrekenbaarheid. Wij hebben bij de beoordeling van de aannames en oordelen van Aegon ten aanzien van verrekenbaarheid gebruikgemaakt van onze eigen actuarissen.
- Het derde aspect betreft de reële waarde van moeilijk te waarderen financiële instrumenten. Dit heeft betrekking op niet-liquide beleggingen waarvoor de waardering derhalve een diepgaand inzicht vergt van het bestuur van Aegon. Wij hebben bij het controleren van de berekeningen en het beoordelen van de aannames en oordelen van Aegon gebruikgemaakt van onze eigen actuarissen.
- Het vierde aspect betreft onzekerheden met betrekking tot claims van verzekeringnemers en gerechtelijke procedures. De verzekeringsbranche heeft te maken met consumentenactivisme en controles van toezichthouders ten aanzien van productontwerp en verkooppraktijken. In dit verband zijn er tegen Aegon verschillende vorderingen en rechtszaken ingesteld. Wij hebben de positie van de onderneming in deze kwesties getoetst, inclusief de onderliggende feiten en omstandigheden, hebben informatie opgevraagd bij advocaten voor zover dat relevant werd geacht voor de controle, en hebben de noodzaak om hiervoor een passiefpost op te nemen en de voorgeschreven bekendmakingen beoordeeld.
- Het vijfde – nieuwe – aspect van de controle betreft de belastinghervormingen in de VS. Met de ondertekening van de Tax Cuts and Jobs Act op 22 december 2017 heeft president Trump de belastinghervormingen tot wet verheven. Gezien het belang hiervan hebben wij de Amerikaanse belastinghervorming aangemerkt als een kernaspect van onze controle. Wij hebben bij de uitvoering van onze controle gebruikgemaakt van onze eigen belastingdeskundigen. Wij hebben de boekhoudkundige situatie voor de Amerikaanse belastinghervorming beoordeeld. We hebben de latente en lopende inkomstenbelastingen onderzocht, inclusief de invloed van de Amerikaanse belastinghervorming, en geoordeeld dat de classificatie van de invloed daarvan correct was.

De heer *Dekkers* sluit zijn presentatie af door verslag uit te brengen over de overige in het verslag van de Raad van Bestuur opgenomen informatie. Ten aanzien van de overige in het Jaarverslag opgenomen informatie en op basis van onze kennis en de gedurende de controle verkregen inzichten, concluderen wij dat deze overeenkomt met de jaarrekening, geen afwijkingen van materieel belang bevat en alle informatie bevat als voorgeschreven in Deel 9 van Boek 2 BW.

De *Voorzitter* bedankt de heer *Dekkers* voor zijn presentatie en bedankt voorts de heer *Dekkers*, de heer *Van Veen* en mevrouw *Blomberg* voor hun bijdragen en hulp die zij al sinds 2008 namens PwC bieden. In 2018 wordt de rol van accountant overgenomen door de heren *Heuvelink* en *Zoon*. Vervolgens stelt hij de aandeelhouders in de gelegenheid vragen te stellen.

De heer *Keyner* heeft twee vragen voor het bestuur van Aegon. Als hij de winst- en verliesrekening bekijkt, lijkt het erop dat het resultaat feitelijk wordt bepaald door twee componenten: de resultaten uit financiële transacties en, aan de kostenkant, claims en uitkeringen onder verzekeringspolissen. Toch wordt in het Jaarverslag maar anderhalve pagina gewijd aan het toelichten van deze uiterst belangrijke posten in de winst- en verliesrekening. Kunt u wat nader ingaan op deze componenten, aangezien zij in feite bepalen of en in welke mate u winstgevend bent. Verder wil hij weten in hoeverre Aegon feitelijk invloed op en controle over deze twee elementen uitoefent. Zijn tweede vraag betreft de gevoeligheidsanalyse. Hij heeft de indruk dat Aegon meer risico heeft aanvaard dan vorig jaar, bijvoorbeeld ten aanzien van het renterisico en de ontwikkeling van de aandelenbeurzen. Was dit een bewuste keuze en waarom is die gemaakt?

De heer *Rider* antwoordt dat de voor het publiek beschikbare jaarrekening uiterst complex is en dat het grootste deel van de inkomsten, de ware inkomsten, afkomstig zijn van spreads: het bedrag dat we verdienen op ons belegd vermogen min de bedragen die worden uitgekeerd aan polishouders in de verschillende bedrijfsonderdelen. Daarnaast zijn er de fee-based inkomsten. De heer *Wynaendts* en anderen hebben gesproken over de inspanningen die wij de afgelopen jaren hebben geleverd om de fee-based inkomsten te vergroten. U merkt op dat het grootste deel van het financiële resultaat wordt bepaald door financiële transacties en de controle daarover. Het is moeilijk dit tijdens een presentatie toe te lichten, maar er is in feite sprake van een grote mate van controle. Dit betreft de uitgavenkant en de wijze waarop wij onze beleggingsportefeuilles beheren om een bevredigend rendement voor onszelf te behalen en ook om te zijner tijd uitkeringen aan onze klanten te kunnen betalen.

Met betrekking tot de tweede vraag, over de gevoeligheidsanalyse, merkt de heer *Rider* op dat de meeste cijfers in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van IFRS. Dit betreft de openbaar toegankelijke boeken en bescheiden. Het grootste deel van ons hedging-beleid is gericht op het beschermen van de kapitaalaanwas en derhalve in feite op het dividend, overboekingen vanuit de landenunits naar de groep en de mogelijkheid dividend uit te keren. De IFRS corresponderen niet altijd met de door de toezichthouder voorgeschreven boekhoudkundige regels. Wij proberen daarin evenwicht te bereiken om onze bruto financiële hefboomratio als onderdeel van de hedging in stand te houden. Onze hedgingactiviteiten zijn echter voornamelijk gericht op het beschermen van de kapitaalaanwas. Dit correspondeert niet altijd met de cijfers gebaseerd op de IFRS. Het is dus niet zo dat we meer risico nemen. Als u de gevoeligheden bekijkt, zult u zien dat ze veel evenwichtiger zijn dan vorig jaar. Stijgende beurzen zijn verbeteringen, dalende beurzen niet. Het is uitgebalanceerd aan de rentekant. Maar deze zijn hoofdzakelijk gericht op het beschermen van het kapitaal en de mogelijkheid om dividend uit te keren.

De heer *Keyner* herhaalt dat als je dit vergelijkt met de gevoeligheid in 2016, deze vrijwel verdubbeld lijkt. Dus als de aandelenmarkten met 10% zijn gestegen, dan heeft dat 5% impact op jou en dat wordt nu 10%. Dat betekent dus dat je meer gevoelig lijkt. Hij wil weten of dat geen bewuste keuze is, aangezien de boekhoudregels niet ingrijpend veranderd zijn.

De heer *Rider* antwoordt dat Aegon op basis van de IFRS gevoeliger is, maar op kapitaalbasis – het primaire doel voor hedging – in feite minder gevoelig. Hij is het met de heer *Keyner* eens dat dit inhoudt dat voor een begrip van de onderneming, de winstgevendheid en de kapitaalaanwas in de toekomst de IFRS minder relevant zijn. Aegon zal het SFCR voor Solvency II-kapitaal publiceren, wat een beter inzicht geeft in de kapitaalaanwas, ook in de toekomst.

De *Voorzitter* merkt vervolgens op dat Aegon PwC van de geheimhoudingsverplichting heeft ontheven om hen te laten reageren op de audit en het accountantsverslag bij de jaarrekening van Aegon.

De heer *Keyner* heeft vervolgens twee vragen voor de accountant. Ten eerste of deze kan bevestigen dat hij geen reden heeft om te twijfelen aan de interne controlemechanismen in verband met het SEC-onderzoek. Hij heeft begrepen dat het niet zo zeer een kwestie was dat de modellen onjuist waren of fouten bevatten, maar meer van de communicatie naar de klanten toe. Zijn tweede vraag is of de accountant op strategisch niveau met het bestuur heeft overlegd. Met andere woorden: welke ontwrichtende ontwikkelingen zouden de komende vijf jaar een bedreiging voor Aegon kunnen vormen? Heeft dergelijk overleg plaatsgevonden en heeft dat ertoe geleid dat hij zijn controlewerkzaamheden heeft aangepast? Dit zou verder gaan dan de rol die een accountant vijf of tien jaar geleden had, maar die inmiddels van hem wordt verwacht.

De *Voorzitter* vraagt het bestuur om te reageren op de vraag met betrekking tot de SEC en verzoekt de heer *Dekkers* om een antwoord op de tweede vraag te geven.

De heer *Dekkers* merkt op dat PwC uitgebreid met het bestuur heeft gesproken, onder meer over cyberveiligheid. Dit is een van de thema's waarop het bestuur al heeft gereageerd. Daar gaat veel aandacht naar uit en het is een van de onderwerpen die wij ook met hen hebben besproken.

De heer *Keyner* vraagt of ook de onderneming zelf ter sprake is gekomen? Dus eventuele ontwrichtende ontwikkelingen die een bedreiging kunnen vormen voor de manier waarop Aegon al een eeuw of meer haar geld verdient. Bijvoorbeeld het bedenken van een totaal nieuwe manier van verzekeren door een technologiefirma. Dit zijn discussies van strategische aard die een enorme impact – misschien niet heel waarschijnlijk, maar wel met enorme gevolgen – hebben en waarvan Aegon zich misschien al bewust is.

De heer *Van der Veer*, voorzitter van het Audit Committee, reageert vervolgens op de vragen. Hij vertelt dat het Audit Committee en de Raad van Commissarissen aan het begin van het boekjaar het controleplan uitgebreid met de accountants bespreken. Een belangrijk onderdeel van dat plan is hun risicoprofiel, hoe zij de vennootschap zien. Zij zijn zich ervan bewust hoe wij naar de onderneming kijken, inclusief naar mogelijk ontwrichtende ontwikkelingen en nieuwe vormen van digitalisering waar wij als onderneming mee bezig zijn. Het Audit Committee vergelijkt vervolgens hun mening over het risicoprofiel, ook ten aanzien van mogelijk ontwrichtende elementen, met de onze. Daarover vindt vervolgens uiteraard overleg plaats. Zodra we overeenstemming hebben bereikt over het risicokader, passen de accountants de reikwijdte toe in de definitieve audit. Ten aanzien van de SEC-kwestie

bevestigt de heer *Van der Veer* wat eerder is opgemerkt door de heer *Wynaendts*. De SEC-kwestie heeft niets te maken met al dan niet in controle zijn, maar heeft betrekking op modellen die worden gebruikt bij fondsen die worden geadviseerd door Aegon Asset Management, niet bij Aegon zelf.

De heer *Keyner* verwijst naar de opmerking over al dan niet in controle zijn. De modellen zouden op zich juist zijn, maar misschien niet door Aegon op de geëigende wijze gecommuniceerd. Hij zou graag willen weten van de accountant of dit twijfels bij hem heeft gewekt over de toereikendheid van de controlemechanismen van Aegon.

De heer *Van der Veer* herhaalt wat hij eerder heeft gezegd. Toen de kwestie voor het eerst ter sprake kwam, een paar jaar geleden, heeft de vennootschap zelf onderzoek uitgevoerd. Het Audit Committee heeft dat onderzoek gevolgd, alsmede de communicatie met de toezichhouders, etc. Uiteraard kan het toezicht altijd beter, wat we ook altijd op volledig transparante wijze bespreken met de externe accountant. Dat is een normale gang van zaken.

De heer *Dekkers* verwijst vervolgens naar p. 142 van de jaarrekening, waar de accountantsverklaring ten aanzien van de interne controle van de financiële verslaglegging is opgenomen. Dit is een goedkeurende verklaring. Hij kan bevestigen dat wat is opgemerkt ten aanzien van het SEC-onderzoek juist is en ook dat dat het vierde kernaspect van de audit is.

De *Voorzitter* stelt vast dat er verder geen opmerkingen of vragen zijn en stelt voor om door te gaan naar het volgende agendapunt.

3.5. Vaststelling van de jaarrekening 2017

De *Voorzitter* stelt dan de vaststelling van de jaarrekening 2017 aan de orde. Hij stelt vast dat er verder geen opmerkingen of vragen zijn over de jaarrekening 2017.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders de jaarrekening over 2017 heeft vastgesteld met 1.400.566.319 (99,98%) stemmen vóór, 261.955 (0,02%) stemmen tegen en 897.884 onthoudingen.

3.6. Goedkeuring van het slotdividend over 2017

De *Voorzitter* merkt op dat op grond van het dividendbeleid van Aegon een duurzaam dividend wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders om hen te laten delen in de resultaten van de vennootschap. Als de resultaten van de vennootschap dat toelaten, kan dit verder toenemen. Normaliter stelt Aegon bij de bekendmaking van de resultaten over het eerste halfjaar een interim-dividend vast en doet vervolgens een voorstel voor een slotdividend ter goedkeuring door de AVA. Aegon stelt voor over 2017 een slotdividend uit te keren van EUR 0,14 per gewoon aandeel. Rekening houdend met het interim-dividend van EUR 0,13 dat in september 2017 is uitgekeerd, resulteert dit in een totaal dividend voor het boekjaar 2017 van EUR 0,27 per gewoon aandeel. Het slotdividend wordt naar keuze van de aandeelhouder volledig uitgekeerd in contanten of in aandelen. De waarde van het dividend in gewone aandelen zal ongeveer gelijk zijn aan de waarde van het dividend in contanten. De bedoeling is om door aandelen in te kopen het verwaterende effect van het stockdividend te neutraliseren.

De *Voorzitter* stelt vast dat er over dit dividendvoorstel geen opmerkingen of vragen zijn.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders het slotdividend over 2017 heeft goedgekeurd met 1.391.850.156 (99,34%) stemmen vóór, 9.251.578 (0,66%) stemmen tegen en 642.948 onthoudingen.

4. Kwijting

De *Voorzitter* stelt de voorstellen aan de orde om de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen kwijting te verlenen voor het gevoerde bestuur en het toezicht daarop, voor zover dit blijkt uit het jaarverslag 2017 of uit informatie die anderszins voorafgaand aan de vaststelling van de jaarrekening 2017 aan de aandeelhouders is verstrekt.

De *Voorzitter* stelt voor om eerst in te gaan op eventuele vragen over zowel agendapunt 4.1 als 4.2 alvorens over te gaan tot stemming over deze punten.

4.1. Verlenen van kwijting aan de leden van de Raad van Bestuur voor de uitoefening van hun taak in 2017

De *Voorzitter* stelt vast dat er geen opmerkingen of vragen zijn over het voorstel de leden van de Raad van Bestuur kwijting te verlenen voor het gevoerde bestuur.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met 1.347.950.515 (97,07%) stemmen vóór, 40.689.783 (2,93%) stemmen tegen en 13.108.593 onthoudingen kwijting heeft verleend aan de leden van de Raad van Bestuur voor het gevoerde bestuur, voor zover dit blijkt uit het jaarverslag 2017 of uit de informatie die anderszins voorafgaand aan de vaststelling van de jaarrekening 2017 aan de aandeelhouders is verstrekt.

4.2. Verlenen van kwijting aan de leden van de Raad van Commissarissen voor de uitoefening van hun taak in 2017

De *Voorzitter* stelt vast dat er geen opmerkingen of vragen zijn over het voorstel om de leden van de Raad van Commissarissen kwijting te verlenen voor het gevoerde toezicht.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met 1.347.896.548 (97,09%) stemmen vóór, 40.734.726 (2,93%) stemmen tegen en 13.106.631 onthoudingen kwijting heeft verleend aan de leden van de Raad van Commissarissen voor het gevoerde toezicht, voor zover dit blijkt uit het jaarverslag 2017 of uit informatie die anderszins voorafgaand aan de vaststelling van de jaarrekening 2017 aan de aandeelhouders is verstrekt.

5. Samenstelling van de Raad van Commissarissen

De *Voorzitter* legt een voorstel voor om mevrouw Corien Wortmann-Kool en de heer Robert Dineen met ingang van 18 mei 2018 voor een termijn van vier jaar (tot het einde van de AVA in 2022) te herbenoemen als lid van de Raad van Commissarissen van Aegon. De *Voorzitter* stelt voor eerst de voorgestelde herbenoemingen en eventuele vragen over agendapunten 5.1 en 5.2 te behandelen alvorens over deze punten te stemmen.

5.1. Herbenoeming van Corien M. Wortmann-Kool

De Raad van Commissarissen stelt voor Corien Wortman-Kool met ingang van 18 mei 2018 voor een termijn van vier jaar (tot het einde van de AVA in 2022) te herbenoemen als lid van de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen stelt voor Corien Wortmann-Kool te herbenoemen gezien de constructieve bijdrage die zij als lid van de Raad van Commissarissen, het Audit Committee en het Nomination and Governance Committee heeft geleverd. Corien Wortmann-Kool beschikt over een ruime kennis van de financiële wet- en regelgeving, zoals Solvency II, financieel toezicht in Europa, wet- en regelgeving ten aanzien van financiële markten en mededingingsbeleid. Haar kennis en ervaring sluiten aan op de gewenste expertise en met haar herbenoeming wordt de continuïteit en kennis van de

organisatie binnen de Raad van Commissarissen gewaarborgd. Wij hebben er alle vertrouwen in dat met Corien Wortmann-Kool als lid van de Raad van Commissarissen, Aegon zich in een uitstekende positie bevindt om mensen behulpzaam te zijn bij het realiseren van levenslange financiële zekerheid. Nadere gegevens met betrekking tot Corien Wortmann-Kool treft u aan op p. 4 van de toelichting bij de agenda en in bijlage 1.

De heer *Spanjer* merkt op dat er een grote aandeelhouder is, die meer van 10% van de aandelen houdt en dat volgens de Code die persoon een plaats in de Raad van Commissarissen kan opeisen. Als er een lid van de Raad van Commissarissen is dat niet onafhankelijk is, zou mevrouw Wortmann dat kunnen zijn en zo niet, wie dan wel? Hij merkt verder op dat mevrouw Wortmann tevens verbonden is aan het ABP, een andere pensioenverzekeringsmaatschappij. Wat als het wetsvoorstel van 9 oktober 2017 wordt aangenomen en het ABP eveneens in staat is om kleine pensioenfondsen op te kopen? Is al besloten hoe mevrouw Wortmann moet handelen indien er sprake is van een strijdig belang?

De *Voorzitter* antwoordt dat alle leden van de Raad van Commissarissen onafhankelijk zijn. Hij merkt daarnaast op dat alle leden van de Raad van Commissarissen die een strijdig belang hebben of verwachten dit te krijgen, dit uit eigen beweging moeten melden. Zodra mevrouw Wortmann een strijdig belang zou hebben, zullen we dat dan ook van haar vernemen. Bovendien houdt de afdeling Compliance hier nauwlettend toezicht op.

De *Voorzitter* stelt vast dat er over dit voorstel verder geen opmerkingen of vragen zijn.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met 1.364.928.034 (97,61%) stemmen vóór, 33.487.331 (2,39%) tegen en 3.334.623 onthoudingen mevrouw Wortmann-Kool heeft herbenoemd als lid van de Raad van Commissarissen voor een termijn van vier jaar, ingaande 18 mei 2018.

5.2. Herbenoeming van Robert W. Dineen

De *Voorzitter* stelt dan de herbenoeming van de heer Robert Dineen als lid van de Raad van Commissarissen aan de orde. De Raad van Commissarissen stelt voor Robert Dineen met ingang van 18 mei 2018 voor een termijn van vier jaar (tot het einde van de AVA in 2022) te herbenoemen als lid van de Raad van Commissarissen. Robert Dineen beschikt over uitgebreide kennis van de Amerikaanse verzekeringssector. Hij brengt waardevolle ervaring met transformatieprocessen mee voor Aegon en beschikt over ervaring in verschillende Europese landen en de VS. Zijn kennis en ervaring passen in het profiel van de Raad van Commissarissen en komen tegemoet aan de gewenste deskundigheid. Wij hebben er alle vertrouwen in dat met Robert Dineen als lid van de Raad van Commissarissen, Aegon zich in een uitstekende positie bevindt om mensen behulpzaam te zijn bij het realiseren van levenslange financiële zekerheid. Nadere gegevens met betrekking tot Robert Dineen treft u aan op p. 4 van de toelichting bij de agenda en in bijlage 2.

De *Voorzitter* stelt vast dat er geen opmerkingen of vragen zijn over dit voorstel.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met 1.352.984.149 (96,76%) stemmen vóór, 45.327.588 (3,24%) tegen en 3.428.251 onthoudingen de heer Dineen heeft herbenoemd als lid van de Raad van Commissarissen voor een termijn van vier jaar, ingaande 18 mei 2018.

6. Machtiging van de Raad van Bestuur tot uitgifte van aandelen ter vervanging van Solvency II *grandfathered* effecten

De *Voorzitter* stelt het volgende agendapunt aan de orde, het voorstel de Raad van Bestuur te machtigen aandelen uit te geven ter vervanging van de Solvency II *grandfathered* effecten. Hij licht toe dat de machtiging wordt verleend voor een periode van vijf jaar vanaf 18 mei 2018 en niet vanaf 18 maart, zoals was vermeld in de Nederlandse agenda voor de AVA. Dit is nader toegelicht in de Nederlandse agenda die is gepubliceerd op de website van Aegon.

De heer *Rider* licht toe dat de Solvency II-regeling vennootschappen toestaat schuldinstrumenten die voldeden aan Solvency I en die zijn uitgegeven voor de invoering van Solvency II gedurende een periode van maximaal tien jaar onder het regime van Solvency I te laten vallen, het *grandfather*-effect. Aegon heeft EUR 3.5 miljard aan dergelijke effecten uitstaan, die vóór eind 2025 vervangen moeten worden. Het vervangen van deze effecten door instrumenten die voldoen aan de Solvency II-eisen resulteert in kapitaaloptimalisatie en is in het belang van de aandeelhouders. De machtiging stelt Aegon in staat de komende vijf jaar EUR 2 miljard aan voorwaardelijk converteerbare effecten die voldoen aan Solvency II uit te geven. Vanwege de mogelijke conversie is voor de uitgifte van gewone aandelen tot maximaal 30% van het geplaatste kapitaal in de komende vijf jaar de goedkeuring van de aandeelhouders vereist. De verzochte machtiging wordt uitsluitend aangewend in verband met de uitgifte van deze voorwaardelijk converteerbare effecten en niet voor enig ander doeleinde. De machtiging wordt verleend voor een periode van vijf jaar, zodat de uitgifte prompt kan plaatsvinden zodra de marktomstandigheden gunstig zijn.

Hij legt vervolgens uit dat de uitgifte van voorwaardelijk converteerbare effecten op zich niet leidt tot verwatering. Verwatering treedt pas in als de aandelen feitelijk worden geconverteerd, hetgeen uitsluitend plaatsvindt in extreme omstandigheden, wanneer de vermogenspositie van Aegon ernstig is aangetast. Het in de presentatie genoemde verwateringspercentage van 30% is gebaseerd op een aantal aannames, namelijk dat inderdaad voor EUR 2 miljard aan voorwaardelijk converteerbare effecten wordt uitgegeven, dat de koers van het aandeel op dat moment EUR 4,30 als laagste punt in 52 weken bedraagt, terwijl de huidige koers bijna EUR 6,00 is. Daarnaast gaan we in geval van een conversie uit van een disconto van 30%, wat in lijn is met de huidige marktverwachtingen.

De heer *Rider* sluit zijn presentatie af met de opmerking dat Aegon van mening is dat het in het belang van de aandeelhouders is om de effecten die nog onder Solvency I vallen te vervangen door voorwaardelijk converteerbare effecten die voldoen aan Solvency II. Op dit moment is Aegon met een solvabiliteitsratio van 201% per ultimo 2017 goed gekapitaliseerd.

De *Voorzitter* stelt vast dat er geen opmerkingen of vragen zijn met betrekking tot het voorstel.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met 1.313.213.862 (93,74%) vóór, 87.711.125 (6,26%) tegen en 790.800 onthoudingen de Raad van Bestuur machtigt om aandelen uit te geven ter vervanging van Solvency II *grandfathered* effecten.

7. Uitgifte en verkrijging van aandelen

De *Voorzitter* stelt de voorstellen tot uitgifte en verkrijging van aandelen aan de orde. De *Voorzitter* stelt voor om eerst de voorstellen van agendapunten 7.1, 7.2, 7.3 en 7.4 en eventuele vragen te bespreken alvorens over te gaan tot stemming over deze punten.

7.1. Machtiging van de Raad van Bestuur tot uitgifte van gewone aandelen

De *Voorzitter* stelt vast dat de volledige tekst van het voorstel om de Raad van Bestuur te machtigen tot uitgifte van gewone aandelen is opgenomen in de toelichting op pagina 6 van de agenda. Conform het Nederlands recht verzoeken wij de aandeelhouders om de Raad van Bestuur te machtigen tot het uitgeven van gewone aandelen dan wel tot het verlenen van rechten tot het verwerven van gewone aandelen voor een periode van 18 maanden, met ingang van 18 mei 2018, onder voorbehoud van goedkeuring van de Raad van Commissarissen. Met deze machtiging kan de Raad van Bestuur, indien nodig, prompt reageren indien de noodzaak ontstaat om gewone aandelen uit te geven. De machtiging is beperkt tot 10% van het geplaatste kapitaal plus 10% in geval van een overname of in geval de vermogenspositie van de vennootschap gewaarborgd of in stand gehouden moet worden.

De *Voorzitter* stelt vast dat er geen opmerkingen of vragen zijn over dit voorstel.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met 1.310.981.808 (93,56%) stemmen vóór, 90.183.986 (6,44%) stemmen tegen en 583.067 onthoudingen heeft besloten de Raad van Bestuur met ingang van 18 mei 2018 voor een periode van achttien (18) maanden te machtigen tot het uitgeven van gewone aandelen dan wel het verlenen van rechten tot het verwerven van gewone aandelen, na goedkeuring van de Raad van Commissarissen.

7.2. Machtiging van de Raad van Bestuur tot beperking of uitsluiting van voorkeursrechten bij de uitgifte van gewone aandelen

De *Voorzitter* stelt vast dat de volledige tekst van het voorstel tot machtiging van de Raad van Bestuur tot beperking of uitsluiting van voorkeursrechten bij de uitgifte van gewone aandelen is opgenomen in de toelichting op pagina 6 van de agenda. Conform het Nederlands recht wordt de aandeelhouders verzocht de Raad van Bestuur te machtigen de voorkeursrechten van bestaande aandeelhouders bij de uitgifte van aandelen of het verlenen van rechten tot het verwerven van gewone aandelen voor een periode van 18 maanden, met ingang van 18 mei 2018, te beperken of uit te sluiten, onder voorbehoud van goedkeuring van de Raad van Commissarissen. Gecombineerd met de in 7.1 bedoelde machtiging stelt dit de Raad van Bestuur in staat, indien nodig, prompt te reageren indien de noodzaak ontstaat om gewone aandelen zonder of met een beperkt voorkeursrecht uit te geven. De machtiging is beperkt tot 10% van het geplaatste kapitaal plus 10% in geval van een overname of in geval de vermogenspositie van de vennootschap gewaarborgd of in stand gehouden moet worden.

De *Voorzitter* stelt vast dat er geen opmerkingen of vragen zijn over dit voorstel.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met 1.257.946.745 (89,79%) stemmen vóór, 143.018.846 (10,21%) stemmen tegen en 778.672 onthoudingen heeft besloten de Raad van Bestuur met ingang van 18 mei 2018 voor een periode van achttien (18) maanden te machtigen tot beperking of uitsluiting van het voorkeursrecht van bestaande aandeelhouders bij de uitgifte van gewone aandelen dan wel bij de toekenning van rechten tot het nemen van gewone aandelen, na goedkeuring van de Raad van Commissarissen.

7.3. Machtiging van de Raad van Bestuur tot uitgifte van gewone aandelen in het kader van incentiveplannen

De *Voorzitter* stelt vast dat de volledige tekst van het voorgestelde besluit is opgenomen in de toelichting op p. 6 en 7 van de agenda. Deze machtiging is identiek aan die welke in voorgaande jaren is verleend. Op basis van het Aegon Group Global Remuneration Framework en het beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur wordt de variabele beloning voor het senior management en de leden van de Raad van Bestuur gewoonlijk over meerdere jaren uitgekeerd in contanten en aandelen mits aan specifieke voorwaarden is voldaan. Deze machtiging betreft mede de aandelen die worden toegekend aan de

leden van de Raad van Bestuur in het kader van het beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur. Na aanneming van het besluit vervangt dit de machtiging die is verleend in 2017.

De heer *Spanjer* vraagt waarom de aandelen voor de incentiveplannen niet worden teruggekocht op de beurs, in plaats van nieuwe aandelen uit te geven. Het uitgeven van nieuwe aandelen drukt de winstmogelijkheden en de koers van het aandeel.

De heer *Rider* antwoordt dat hoewel er aandelen in eigen beheer worden gehouden, het besluit om extra aandelen uit te geven verband houdt met specifieke beloningsdoeleinden. Niettemin worden er aandelen ingekocht op de beurs om de invloed op het dividend te neutraliseren.

De *Voorzitter* stelt vast dat er over dit voorstel verder geen opmerkingen of vragen zijn.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met 1.367.651.302 (97,64%) stemmen vóór, 33.103.122 (2,36%) stemmen tegen en 994.363 onthoudingen heeft besloten om de Raad van Bestuur met ingang van 18 mei 2018 voor een periode van achttien (18) maanden te machtigen tot uitgifte van gewone aandelen en/of toekenning van rechten tot het nemen van gewone aandelen aan werknemers en/of het management van Aegon N.V. en van alle vennootschappen waarmee Aegon N.V. in een groep verbonden is, in het kader van een concernbreed incentiveplan c.q. het beloningsbeleid van de Raad van Bestuur.

7.4. Machtiging van de Raad van Bestuur tot verkrijging van eigen aandelen

De *Voorzitter* stelt vast dat de volledige tekst van het voorstel tot machtiging van de Raad van Bestuur tot verkrijging van eigen aandelen is opgenomen in de toelichting op pagina 7 van de agenda. Deze machtiging tot het verkrijgen van eigen aandelen in Aegon N.V. is identiek aan die welke is verleend in voorgaande jaren. Hoewel de wet een inkoop van eigen aandelen anders dan om niet toestaat tot een maximum van 50% van het geplaatste kapitaal, wordt voorgesteld deze bevoegdheid te beperken tot 10% van Aegon's geplaatste aandelenkapitaal. Deze bevoegdheid geeft de Raad van Bestuur de nodige flexibiliteit en de mogelijkheid om snel te reageren op omstandigheden die inkoop van eigen aandelen noodzakelijk maken en kan voor ieder doel gebruikt worden. Indien dit besluit wordt aangenomen, vervangt het de in 2017 verleende machtiging.

De *Voorzitter* stelt vast dat er geen opmerkingen of vragen zijn over dit voorstel.

Na elektronische stemming stelt de *Voorzitter* vast dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met 1.397.862.261 (99,81%) stemmen vóór, 2.665.657 (0,19%) stemmen tegen en 1.220.869 onthoudingen heeft besloten om de Raad van Bestuur met ingang van 18 mei 2018 voor een periode van achttien (18) maanden te machtigen tot verkrijging van eigen aandelen anders dan om niet. Het aantal te verkrijgen aandelen is bepaald op ten hoogste 10% van het totaal geplaatste aandelenkapitaal van Aegon N.V. Gewone aandelen en gewone aandelen B mogen uitsluitend worden verkregen tegen een prijs die niet hoger mag liggen dan 10% boven de bij verkrijging geldende lokale koers van het aandeel.

8. Wat verder ter tafel komt

De *Voorzitter* feliciteert mevrouw Wortmann-Kool en de heer Dineen met hun herbenoeming als lid van de Raad van Commissarissen. Hij spreekt namens de Raad van Commissarissen zijn dank uit aan de heer Verbeek, die na tien jaar terugtreedt als commissaris. De Raad van Commissarissen heeft enorm geprofiteerd van zijn kennis en ervaring. De Raad van Commissarissen is uiterst dankbaar voor al zijn inspanningen en wenst hem het allerbeste toe voor de toekomst.

De *Voorzitter* merkt vervolgens op dat hij zelf ook terugtreedt als voorzitter van de Raad van Commissarissen, na daarin tien jaar lang zitting te hebben gehad. Hij kijkt met veel plezier terug op deze

periode en wat daarin is bereikt. Hij merkt op dat de Raad van Commissarissen William Connelly heeft uitverkoren om hem na afloop van deze AVA op te volgen als voorzitter van de Raad van Commissarissen. Hij feliciteert de heer Connelly met zijn benoeming en de heer *Connelly* bedankt de Voorzitter vervolgens namens de Raad van Commissarissen voor zijn werk en inspanningen. Onder zijn voorzitterschap is er veel veranderd bij Aegon.

De heer *Van Ieperen* vraagt of het mogelijk is om ten behoeve van particuliere beleggers naast het gewone Jaarverslag een beknopte versie van het Jaarverslag in het Nederlands of Engels beschikbaar te stellen en daarin de kerncijfers op te nemen.

De *Voorzitter* antwoordt dat het verzoek in overweging zal worden genomen, maar dat Aegon ten aanzien van het Jaarverslag gebonden is aan strenge regels.

De heer *Wynaendts* maakt vervolgens van de gelegenheid gebruik om de Voorzitter mede namens de gehele Management Board en namens allen die betrokken zijn bij de vennootschap te bedanken voor zijn tijd, inzet, toewijding en ondersteuning in de afgelopen tien jaar. Het is een uitzonderlijke periode geweest, die vlak voor de financiële crisis in 2008 begon. De Voorzitter heeft veel ondersteuning verleend en Aegon bij haar ingrijpende transformatie bijgestaan. Het was een moeilijke periode, die werd gekenmerkt door hevig schommelende financiële markten en historisch lage rentetarieven. De heer *Wynaendts* bedankt vervolgens Dirk Verbeek, namens de Management Board en al zijn collega's, voor zijn tijd, inzet, toewijding en inzichten waarvan Aegon heeft geprofiteerd. Hij bedankt ook alle collega's overal ter wereld voor hun harde werk, toewijding en inspanningen. Het is dankzij hun niet aflatende inzet dat Aegon in staat is geweest om zich te transformeren, maar nog belangrijker, om miljoenen klanten overal ter wereld die afhankelijk zijn van Aegon van dienst te zijn. Hij is er trots op deel te mogen uitmaken van zo'n getalenteerde groep mensen.

De *Voorzitter* sluit zich hierbij aan en constateert dat er verder geen vragen zijn.

9. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, bedankt de *Voorzitter* alle aanwezigen voor hun komst. Hij meldt dat de leden van de Raad van Commissarissen en de Management Board en medewerkers van Investor Relations na afloop van de vergadering beschikbaar zullen zijn om vragen te beantwoorden. De vergadering wordt gesloten om 13.30 lokale tijd.

Opgemaakt te 's-Gravenhage op 17 augustus 2018 en vastgesteld en ondertekend op 16 november 2018.

/s/ William Connelly

William L. Connelly, voorzitter

/s/ Anne-Marie Roth-Verweij

Anne-Marie Roth-Verweij, secretaris